

איצרות רבותינו

נערך ונסדר ויוצא לאור בס"ד
ע"י מערכת בית צדיקים

פנינים מובחרים, מאמרים יקרים
כספדים ויהלומים מלוקטים מתוך אוצרות רבותינו הק'

ילקוט פניני קודש

ניצני אורה, שביבי אש, מלוקט מתוך שיחות ודברות קודש
מאת ב"ק מרן אדמו"ר ע"ה שליט"א
ליקוטים קצרים השונים לכל נפש להלביב לב ונפש

שמיני עצרת ושמחת תורה

הרה"ג ר' יעקב יוסף שליט"א מירושלים מו"ל חתול
קודש ז' נערך בסיוע חידושי חתול

בכח הטומאה המנגד נגד משה
רבינו, כי משה רבינו פעל שכל אחד
מישראל ירגיש שעבודתו חשוב לפני
הקב"ה כביכול (עיי"ש בדבר"ק הנ"ל).

וזה אפשר להעמיס בקשר סוף
התורה לתחילתו, ע"ש מ"ש לעיני
כ"ל ישראל ב'ראשית, שמה רבינו
עשה שכל אחד מישראל ירגיש
שעבודתו חשוב לפני הקב"ה כביכול
וכנ"ל, אבל בדילוג התיבות כ"ל
ישראל עולה בראשי תיבות בלע"ם,
כי בלעם רצה לבטל ענין זה שכל
אחד מישראל ירגיש שעבודתו חשוב
בשמי מרומים.

ומה יקרו דברי השל"ה הק'
(ותשוב"כ, פ' נצבים וילך האיטו, תורה אור),
שפרשת וילך ישנם שתי מצוות,
מצוות הקהל (דברים לא, יב) ומצוות
כתיבת ספר תורה (שם, יט), ומצוות
הקהל מורה שכל כלל ישראל ביחד
הם כמו אדם אחד וקומה שלימה,
ועל דרך שאומרים בתפלה (מנחה
לשבת) אתה אחד ושמן אחד ומי
כעמך ישראל גוי אחד, שכשם
שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד, כך
כלל ישראל הם אחד, ומצוות כתיבת

(פעי"ח שער הלולב פרק א', ספר הליקוטים
פ' ויחי סי' מ"ז ד"ה דע) שישאר"ל
הוא נותריקון ל"י רא"ש, ויש לומר
שרא"ש מרמז על הבני עלי ראשי
העדה, ומה גם שהאותיות רא"ש
הם באמצע, וזה מורה על העיקר,
ואותיות ל"י הם האותיות מהצדדים
מבחוץ, וזה מרמז על הפשוטי עם
שהם במדרגה קטנה וחיצונית. ואותו
רשע בלעם הבין שלא יוכל לשלוט
על הבעלי מדרגה, לזה אמר לו, לכה
נא ארה ל"י את הע"ם הזה, דהיינו
האנשים פשוטים דלת העם, וגם
תיבת הע"ם כנודע (במ"ד כ, כג, וזה"ק
ח"ב קצא, ועוד) מורה על הפשוטי עם.
אבל בלעם הרשע איש בער לא
ידע, ולא הבין שאפילו הפשוטי עם
חשובים לפני הקב"ה כביכול, ויורש
ומצפה אפילו על עבודתו של האדם
הפשוט ביותר, ולזה אמר הכתוב
(במדבר כג, י) מי מנה עפ"י יעקב,
שאפילו הפשוטים והשפלים ביותר
כמו עפר הארץ גם כן הקב"ה סופר
ומונה אותם, וכביכול יושב ומצפה
על עבודתם. ובוה ה' בלעם הרשע

ובשבילי נברא העולם כלפי אותו
נקודה, לכן חייב אדם לומר בשבילי
נברא העולם, ולשם מטני בתורה
ויראת שמים ולעבוד את השי"ת
בחזקה, עכתודה"ק.

ואיתא בדרשות חתם סופר
לשמחת תורה (אופן כ"ה, ד"ה אשר
עשה), על הפסוק הנ"ל, שהר"ת
של ע"ש מ"ש לעיני ב'ראשית,
בדילוג התיבות כ"ל ישראל, על
מצטרף אותיות בלע"ם, ומרמז על
שבלעם ה' בכח הטומאה המנגד
נגד ארון הנביאים משה רבינו ע"ה,
ועל דרך שדרשו חז"ל (במד"ד, יט)
ע"פ (דברים לד, י) ולא קם נביא עוד
בישראל כמשה, בישראל לא קם
אבל באומות העולם קם, עיי"ש מה
שמפרש באריכות לפי דרכו.

ואמרנו לפרש בס"ד על סגנון זה,
דהנה מצינו בבלעם הרשע שבלק
אמר לו (במדבר כב, ו) ועתה לכה
נא ארה לי את העם הזה, ולכאורה
תיבת ל"י מיותר, ויש להבין המכוון.
ואפשר לפרש, עפ"י מה שנודע

לב האדם בקרבו ויאמר מי אנכי
לגשת עד הלום ולעבוד את הבורא
ב"ה, מלך א-ל רם ונשא מלך מלכי
המלכים הקב"ה, ומה גם אם הלך
אחר עצת היצר ונכשל בעבירה ר"ל,
לזה צריך האדם לאמץ לבבו ולומר
בשבילי נברא העולם, וכשב שמובן
מאליו שהקב"ה כביכול יושב ומצפה
עבור עבודתו של צדיק הדור, כך
יושב ומצפה עבור עבודתו של כל
אחד ואחד מישראל בכל מצב שהוא,
יהי' מה שיהי'.

ומביא דברים נפלאים בשם
האריז"ל (עץ חיים שער כ"ו פרק א'),
שמימות עולם מן בריאת שמים
וארץ, אע"פ שכבר היו בעולם אלפי
אלפים ורובי רבבות נפשות ישראל,
עם כל זה עדיין לא היו בעולם שני
אנשים שרים במהותם ותכונתם, וכל
אחד יש לו חובתו בעולמו ותפקיד
מיוחד המוטל עליו, וכל אדם
מישראל יש לו איזה דבר חידוש
בעבודתו שלא ה' לשום אדם אחר
מעולם. ולכן באותו נקודת חידוש
שיש לו בעבודת ד', הרי הוא יחיד,

חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם

במקרא קודש בפרשת ואיתחנן
(דברים ה, לה) שאומרים בתחילת
ההקפות, אתה הראת לדעת כי ד'
הוא האלקים אין עוד מלבדו.

והנראה בזה, בהקדם מה שמלתנו
אמורה מכבר לבאר קשר סוף התורה
לתחילתו, אשר עשה משה לעיני כל
ישראל (דברים לד, יב), בראשית ברא
אלקים (בראשית א, א).

בהקדם הא דאיתא בספ"ק באר
מ"ם חיים פרשת שופטים (ד"ה תמים
תהי'), על מה ששנו חכמים בלשון
המשנה (סנהדרין פ"ד מ"ה) כל אחד
ואחד חייב לומר בשבילי נברא
העולם, שלכאורה תמוה, הלא זה
נראה כגאות והתנשאות שיאמר
אדם שכל העולם כולו לא נברא
אלא בשבילי, והרי חכמינו ז"ל גינו
והרחיקו מאוד מדת הגאווה.

ומבאר, שהמכוון בזה הוא כמה
שנוגע לעבודת השי"ת, דשמה יפול

ירח האיתנים

בחודש תשרי מקבל האדם
הכוחות להתגבר על היצר הרע
בבחי' כל דאלים גבר

חודש תשרי מכונה בלישנא דקרא (מלכים
א' ח, ב) ירח האיתנים, ובגמ' (ר"ה יא) פירשו
לפי חד מ"ד, ירח שנולד בו האבות הק' איתני
עולם. ועד"ז אנו אומרים בהתפלה (מוסף לימים
נוראים) עוד יזכור לנו אהבת איתן, דקאי על
אברהם אבינו ע"ה. ואזכיר מה שראיתי הלום
בדברי הרה"ק מהרצ"ה מליסקא זצ"ל (הישר
הטוב, דרושים לסוכות, ד"ה עוד אמרת) ביאור יקר
למה נקראת ירח האיתנים, ונרחיב את הדברים
ע"פ דרכנו ונהושתתו על קוטב הנקודה
הפנימית שבדברי קדשון.

דהנה מצינו בגמ' בבא בתרא (לד'), ההוא
ארבא דהוו מינצו עלה בי תרי, האי אמר ידי
היא והאי אמר ידי היא, אתא חד מיניהו לבי
דינא ואמר תיפסוד אדמיתנא סודי דדידי היא,
תפסין או לא תפסין, רב הונא אמר תפסין רב
יהודה אמר לא תפסין, אול ולא אשכח סהדי,
אמר להו אפקוה וכל דאלים גבר, ע"כ. דהיינו
שכל א' טען שהספינה שלו הוא ולא ה' לא'
מהם ראי' יותר מחבירו, ושום א' מהם לא
ה' מוחזק נבי במטלטלין קי"ל (עיי"ש בחוש)
שהמוחזק שלו הוא מפני שהמוציא מחבירו
עליו הראיהו ופסקו להלכה כל דאלים גבר.

ולכאורה הדבר צריך תלמוד, דבמס' בבא
מציעא חזינן שיש לפעמים דפסקין יחולקו או
יהא מונח עד שיבא אליהו, וכאן פסקין דכל
אלים גבר (עיי' בחוש' הנ"ל).

וביאר הרא"ש ז"ל (פ"ג אות כ"ב), דהילכתא
דכל דאלים גבר אין הכונה שמי שיש לו אגרוף
יותר גדול או כחו רב ועצום יותר מחבירו גבר,
דא"כ מהו הישר בהלכה זו ומשפטי ד' אמת
צדקו יחדיו, רק הכונה שעי"ז מתברר הבעלות
האמתית, כי טבע העולם שהאדם מגין על
רכושו בשקידה רבה ובחריצות ולוחם עבור
זכויותיו, ולפיכך כל דאלים וגבר הרי זה הוכחה
שהוא שלו, וכגון בספינה שהבית דין מסופק
באמת עם מי הצדק, כי אין לראובן יותר ראי'
משמעון ושניהם אינם מוחזקים, אזי לדוגמא
אם ראובן יתגבר על שמעון ויצנח להוציא
הספינה מרשותו הרי זה אות והוכחה שהוא
הבעלים, ומפני זה הרפה ממנו שמעון, כי דרך
העולם שהבעל האמיתי ישלך נפשו מנגד עד
שיעלה בידו להחזירו ברשותו, ואילו זה ששיקר
בנפשו לא יתעקש כל כך וכשמתקשה להתגבר
אזי מתייאש מן הדבר והולך לדרכו, עכ"ד
הרא"ש ז"ל (עיי"ש ובפ"ק דב"מ באריכות).

כן הוא במלחמת היצר עם האדם, שהאדם
עומד בקשרי מלחמה כבידה עם היצר הרע
הפורש רשת ללכודו ברשותו, והאדם לוחם
בעד נפשו, והרי דעת הבורא ית' בתורתו הק'
להלכה דכל דאלים גבר.

והנה חודש תשרי הוא ראשיתה של
שנה החדשה, ובימים אלו חוזרים בתשובה
ומתכפרים העונות, כי מהרהר בלבו מעתה
אתנהא כראי ואזהר לשמור על עיני ולהמנע
מדיבור האסור, ואקפיד שלא לבלות את
הזמן ואשב ללמוד בהתמדה וכדו', ולעומת
זאת מסובב האדם במצוות בירח זה,
בראש השנה יום הכיפורים וסוכות, והרי
כל המצוות הקדושות משפיעים להאדם
כוחות שיוכל להתגבר על יצרו ולהתאזר
לקראת השנה החדשה הבעל"ט, והלא כל
אחד ואחד נתעורר במשך הימים האלו, זה
אחזה בו התעוררות ביום הכפורים וחבירו
נתעורר יותר בעת ההקפות בשמיני עצרת
ושמחת תורה וכדו'. כל אחד נתעורר במעד
אחר לפי שורש נשמתו, והצד השווה שבהם
שנשפע עלינו שפע רב אתערותא דלעילא,
ואם האדם יתאמץ ויתחזק לעבוד את
השי"ת בכוחות האלו באמת ובתמים, אזי
יתקיים בו כל דאלים גבר, ומראה שהוא
הבעה"ב האמיתי ולבו ברשותו ומכניע את
יצרו.

ועל דרך זה מצינו בגמרא מס' סוכה (נב'),
שבתחלה היצר הרע דומה לאורח עובר,
ולבסוף דומה לאורח שמתאכסן אצלו, ולבסוף
נעשה כבעל הבית, כי האדם הוא הבעה"ב
והיצר הרע רוצה מבקש לפתותו שיכשל
בעבירה, והוא כדוגמת איש זר הנכנס לביתו
ומצוהו מה לעשות ומנסה להשתלט עליו,

הרי מי זה פתי ושוטה שיציית לדברי האיש
הזר שבא אל ביתו, ומי שיש בו דעה יודע
שהוא הבעלים ויאמר בלבו וכי יצווה לי
היצר מה עלי לעשות, אתמהא, כי כך הוא
באמת, שהאדם נולד כאיש קדוש נקי מחטא,
וכשבא אליו היצר בפעם הראשונה, אז עדיין
האדם הוא הבעה"ב ומרגיש זאת בנפשו
ויודע להבחין שעצת היצר היא זרה לו ולא
ישמע בקולו, אבל אם ח"ו מציית לו אזי סוף
הבעלים להיות כאורח ולבו ברשות היצר הרע
השולט עליו כבעל על ביתו, וע"כ יש להשליך
נפשו מנגד ללחום נגד היצר בכל תוקף ועוז,
וכל דאלים גבר.

בחודש תשרי נותנים כוחות שהאדם
יוכל להתגבר על היצר"ה, ואם מתאזר בעוז
ותעצומות ומתגבר על יצרו בכח אדיר וחזק אז
נשאר הבעלים לכל ימות השנה, כי יש הראיה
של הרא"ש ז"ל דכל דאלים גבר ונכשית
הרא"ש ז"ל שם דמי שגבר בתחלה דנין לי
כבעל וודאי, ושוב אפי' אם אח"כ יתגבר
הראשון לא מועיל לו התפיסה עיי"ש, ואם
אמנם שסייעהו מן השמים אבל לחם בבכל
כחו והוריד דמע ובכי ועשה תשובה והשליך
באמת מעשיו הרעים הרי זה ראי' שהוא
הבעלים. בירח האיתנים החודש שנותנים לך
הכח לעשות הכל דאלים גבר.

(כבינוס איחוד בחורי אנ"ש)
אסרו חג סוכות שנת תשע"ד לפ"ק

הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואורו של משה רבינו כ"כ חזק ובהיר עד שכל מי שלומד תורה מפיו זוכה להתעלות למדרגה גבוהה ונשגבה, וכן הוא בכל דור ודור, שמי שהקב"ה מזכהו שיהא ראש בני ישראל וילמדנו תורה וידידים בדרכי העבודה והיראה, הרי הוא זוכה שמאיר בו ניצוץ אור מנשמת משה רבינו, ויש לו הכח להשפיע תורה ויראה לקהל עדת ישראל, והוא הכוונה דאפשרותו דמשה בכל דרא ודרא, אולם האור של מאורי הדורות אינו רק כאור הלבנה, כי אין להם אור משל עצמם רק הם מקבלים אור ממשו רבינו.

ואמנם אין זוכים לכל זה רק כשמביין שהוא בעצמו אינו כלום והוא כאפס ואין והוא זקוק להכניע עצמו לרבו ולקבל ממנו המסורה שנמשך ממאורי הדורות הקודמים למעב"כ, ובאופן זה זוכה לקבל שפע האור הנאצל ממשו רבינו, עכתוד"ק של כ"ק מרן חו"י ז"ל.

ולכאורה עדיין אנו צריכים למודעי מהו רבותי דמשה רבינו ע"ה על בני ישראל, דהלא כיון כששמעו ישראל במעמד הר סיני אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה אכן השיגו כל המצוות שבתורה, אם כן איפה מדוע הוצרכו אח"כ לשומעם מפי משה רבינו, והגם שהם לא השיגו אלא בדרך השגה ואילו משה רבינו שמע כל התורה בשפה ברורה מפי הגבורה, אולם יש לכאר את הענין באר היטב.

והנראה בזה, ע"פ דברי הרח"ק בעל בני יששכר זצ"ל (באגרא דכלה פ' יצא ד"ה וייקץ, ובדרך פקודין מ"ה כו- כט חלק המחשבה אות ג'), וכבר קדמו בספה"ק קדושת לוי (פ' יתרו, ד"ה כי לבטור), והבני יששכר בספרו וד' ברב"ב בפתיחת הספר (ד"ה המאמר הזה) דבריהם בזה, ולא נזכיר רק תוכן דבריו הק', להבין מה דחזיקו בכל הדורות באם גזורים גזירת שמד ורוצים להכריח בני ישראל ח"ו לכפור באמונת ד' ולעבוד עבודה זרה רח"ל אזי יש לבני ישראל מסירות נפש וקופצים לתוך האש על קדושת שמו ית', ואפילו יהודים מדלת העם שאינם בעלי מדרגה אע"פ שאינם נזהרים כ"כ בשאר מצוות ל"ת מ"מ כשנוגע לאמונת ד' הם מוסרים נפשם עקד"ה.

ומבארים דכיון שאנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, והוא מצות האמונה בד' ואיסור הכפירה בו ית' ועבודת ע"ז, וכיון שהקב"ה הוא נצתי ע"כ דברות קדשו שהשמיים מתוך האש נחקקו ונושמו בנשמות ישראל בכח כביר ועצום מאוד והורשם נשאר לכל ימות עולם, וכל נשמות ישראל ואפילו שבעתידים להיות בכל הדורות היו במעמד קבלת התורה, לכן מצוות אנכי ולא יהי' לך חקוקים וקבועים בבני ישראל בכח אדיר וחזק עד שאפילו פשוטי העם קלי הדעת מוסרים

את נפשם וקופצים לתוך האש על קדושת שמו ית'. ומוסיף הבני יששכר ז"ל, דלכאורה כיון שאמרנו הקדמונים (כנ"ל) שכשהקב"ה אמר אנכי ולא יהי' לך השיגו בני ישראל כל מצוות התורה הן המ"ע והן המל"ת אי"כ ה"י ראוי שלא לאר נפק"מ בין אנכי ולא יהי' לך לשאר המצוות, והיינו שימסרו נפשם גם על שאר מצוות התורה כדרך שמוסרים נפשם כשנוגע לאמונת ד'.

ומבאר, דהגם שכל מצוות התורה היו נכללים באנכי ולא יהיה לך, אבל האדם הוא קרן מחומר ולבו מושכו לתאוות הארציות וזה מעורר עיני שכלו שילך אחר עצת היצר ח"ו שלא לקיים מצוות התורה, דהנה הא שכל המצוות שייכים לקושרים לאנכי ולא יהיה לך כנ"ל, הכוונה ומתעטף בטלית ויש בה ארבע כנפות כדי שיזכור שהקב"ה מולך מסוף העולם ועד סופו בכל ארבע כנפות הארץ (ע"י עין הדעת טוב פ' שלח ד"ה דבר אל, וע"י בסידורו של שבת דלקמן ענף ב) נמצא שזהו ענף משורש מצות אנכי, וכן כל שאר המצוות המה ענפים ממצות האמונה וקבלת אלקותו וקדושתו, וכן אם ח"ו יעבור איזה עבירה יצא מרשות יחידו של עולם הקב"ה ויעבור לרשות של הסט"א ושל העבודה זרה רח"ל, מ"מ החומר העכור והשאר שבעיסה מעכב ונכנס בו רוח שטות שלא ירגיש זאת האדם, וזה נעלם ונסתר מעיני שכל האדם, ולפיכך אין לו עליהם מסירות נפש, אבל אילו היה מכיר שבאמת בכל מצוה אמונה אם לא יקיימה הרי יתרחק מאמונת אומן, אזי ודאי היה מוסר נפשו על כל מצוות התורה, עכתוד"ה.

ועפ"ז נבין היטב דברי כ"ק מרן חו"י ז"ל הנוכחים דרך משה רבינו השיג כל מצוות התורה בשלימות ובכירות, דלפי הנ"ל אפשר לבאר עומק המכונן, דכיון שמשו רבינו שמע כל מצוות התורה מפי הקב"ה בעצמו לפיכך רואה ומכיר בכל מצוה השייכות והקשר לאנכי ד' אלקיך, וכן רואה בכל עבירה השייכות והקשר ללא יהיה לך, מצות תפילין הינה ענף של אנכי ד' אלקיך (ע"י בסידורו של שבת דלקמן ענף ב'), מצות שמירת שבת שהיא עדות על בריאת שמים וארץ הינה ענף של מצות האמונה אנכי ד' אלקיך, וכן כל המצוות.

והשטא מובן היטב למה צריכים כל ישראל ללמוד שאר מצוות התורה מפי משה רבינו כנ"ל מכ"ק חו"י ז"ל, כי בלא זה, אלא הארציות והחומריות מעכבם שלא יוכלו להתגבר לעשות רצון קונם ומעורר עיני שכלם שלא יראו אור האמת, כי כיון שלא שמעו בפירוש ובכירות כי מפי הגבורה חומרם העכור מתגבר.

משא"כ כשמכניעים א"ע ולומדים התורה והמצוות מפי משה רבינו דכיון שהוא שמע מפי הקב"ה בעצמו כל התורה ותרי"ג מצוותיה בבכירות ולכן אצלו כל המצוות אחרים ומקושרים לאמונה בד', אזי זה גורם ופועל שירוש התורה והאצרות מן האדם, ושירגיש בנפשו רום ערכה של כל מצוה ושל כל עבירה, ושכל עבירה מעביר את האדם מרשותו של הקב"ה לרשות הסט"א וכל עבירה מרחק את האדם מן הקב"ה, וכחא דאיתא בספרי חק' (עבודת ישראל, אבות פ"ג מ"י) דעביר"ה כשמה כן היא שהינה נוטריקון עב"ר י"ה שהאדם מתרחק מהבורא ב"ה, והכח החזק שיש באנכי ולא יהי' לך מלווה את האדם גם בכל שאר מצוות התורה, והוא כוונת דברי כ"ק מוח"ז ז"ל שקרח טעה משום שסבר דדי כמה שהשיגו בני ישראל שאר המצוות ע"י אנכי ולא יהי' לך, ולהנ"ל מבואר היטב הכוונה דאע"פ שהשיגו שאר המצוות אבל כיון שלא שמעו בפירוש ובשפה ברורה עדיין החומר העכור מתגבר.

היוצא לנו מדברי כ"ק מרן אדמו"ר ז"ל דרך ע"י כוחו של משה רבינו משיגים כל מצוות התורה בשלימותו, דבלא זה יכולין ליפול בעצת היצר שלא להרגיש גודל החומר של דבר עבירה, שהאדם אמור יאמר בלבו, לא נורא הדבר, עשיתי רק עבירה קטנה וקלה, ח"ו ח"ו, רחמנא לשיזבן, אבל באמת הכי שייך כלל עבירה קטנה, אתמהא, ובפרט שלפי הנ"ל נמצא שכל עבירה הינה ענף מאיסור ע"ז וגורמת שהאדם יתרחק מהקב"ה, ואמר חו"י (שבת קה), כך אומנתו של יצח"ר, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה, והולך ועובר, ולפי הנ"ל יבואר היטב, כי כל עבירה הינה בעצמה ענף משורש לא יהי' לך אלקים אחרים ומקושרת לאיסור עבודה זרה רח"ל, אמנם כאמור אין משיגים כל זאת אלא כשמקבלים התורה ומצוותי ממשו רבינו.

וכפי שכ"ק חו"י ז"ל קאמר ענין זה נמשך הלאה בכל דור ודור, שהצדיקי אמת מקבלים מהצדיקים הקודמים להם, ויודעים שהם עצמם כאפס וכאין ואין להם כלום רק מה שמקבלים מצדיקי קמאי והוא שלשלת ארוכה למעב"כ עד למשה רבינו, ומתנוצץ בהם אורו וכוחו של משה רבינו, ולפיכך יש להם הכח והעז לרומם ולנשא כלל ישראל.

ועד"ז יבואר קשר סוף תושב"כ לתחלתו, דיש לדקדק בלשון הרבוב כפל הענין ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול, ולפי הנ"ל י"ל דולכל היד החזקה היינו אנכי ולא יהי' לך דכיון ששתי דברות אלו שמעו ישראל מפי הגבורה נחקקו בתוכם

בכח חו"ק ועצום ונכנסו בקרבם לעולמי עד, ואמרנו ולכל המורא הגדול יתפרש על שאר מצוות התורה שמנינם תרי"ג מהגמטריא של תיבת ירא'ת (ע"י כהנ"ט דברים טו), והיינו המורא הגדול, ויהי' כוונת הכתוב, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עש"ה משה לעיני כ"ל ישראל, תיבת עש"ה יתפרש מלשון חקיקן (ע"י בראשית יח, ה), היינו שמשו רבינו פעל ותיקן שכ"ל בני ישראל ירגישו האנכי ולא יהי' לך בחי' ולכל היד החזקה בכל מצוות התורה דהיינו ועיניהם יראו איך שכל המצוות מקושרים לאמונה בד'.

ותורה שבכתב מתחלת בפסוק בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, הנה נודע (וזה"ק ח"א טו:) דתיבת בראשית נוטריקון ב' ראשית, ולענינינו נראה לפרש דהיינו אנכי ולא יהי' לך, שהם ראשית הדברות. וכדי לבוא אל המכונן נקדים נועם שיה קודש שכ"ק מרן חו"י ז"ל ה' אומר בשם זקינו מרן חר"ק ממצאנו זצ"ל, שפעם בשב"ק באמצע סעודה שלישית התלחב מרן הדברי חיים ז"ל ואמר בכהאי לישנא, י"ש אברכים שסוברים שיכולים לסמוך בעבודת השנית על הרב, אם האדם סומך על הרבי ואינו עובד בעצמו בעבודת ד' אזי יש לו פנים כמו פרץ קאמינקער.

וסיפר גופא דעובדא, שפרץ מקאמינקא ה' משב"ק אצל הרח"ק מחר"ש מקאמינקא זצ"ל והי' איש פשוט מאוד וכי צדיקי קמאי לקחו לעצמם משמשים קטני הדעת בכדי שלא יבינו דרכיהם בעבודת ד' ויכולו להתנהג בהצנע לכת], ואע"פ שהי' מבוגר הרבה עדיין ה"י בחור ורווק, פעם שאלו על כן הרה"ק מקאמינקא ז"ל, "פרץ, למה אינך נושא אשה", ענה ואמר, "רבי, לאיזה צורך אשא אשה, הלא יש לי סיפוק הצטרפותי פה בבית הרבי, ואלא מאי, בשביל בנים, לזה אסע לבעולא ואורשע בבנים" כלומר שהי' ידוע ומפורסם שכשזקוקים ליושע בזש"ק נסעו לחרה"ק מחר"ש מבעולא זצ"ל, אך הלא זהו דברי ליצנות וטפשות, דהרי אין מקום שהבורא תחול, והי' אם האדם סומך עצמו בעבודת ד' על הרבי ואינו עובד בעצמו אזי הרי הוא נראה כמו פרץ מקאמינקא, כי האדם צריך לעבוד בעצמו ורק אז יכול הצדיק לסייע ולרוממו מעלה מעלה אבל אם אינו מתחיל לעבוד בעצמו אזי אין מקום כלל לסייע הצדיק, עכתוד"ק של מרן מצאנו ז"ל.

עוד זאת נקדים, מה שכ"ק אדמו"ר ז"ל ה' מספר באריכות (וע"י יטב פנים יפה לעינים אות י"ח), ולא נזכיר רק תוכן נקודה אחת הנשגעת לענינינו, שכשנסע הרח"ק בעל ישמח משה זצ"ל לראשונה לרביה"ק הרבי מלובלין זצ"ל ה' לו איזה קושיא על דרך החסידות שהטרידו, וטרם שהגיע ללובלין התפלל והתחנן אל

ד' שיתורן לו הקושיא, ואמר בלבו, הנה אמרו חז"ל (יומא לה:) הבא לטהר מסייעין אותו, וכתוב מסייעין ללשון רבים, ופי' הכוונה שיש הרבה שלוחים למקום וגם הם מסייעין ב"ה, וכיון האדם בעבודת הבורא ב"ה, וכיון שהוא בא לטהר שרוצה להיות חסיד וחפץ לעבוד את ד' א"כ יהא רעווא שהרבי מלובלין ז"ל יהא שליח מאת ד' לסייעו ויישב לו את קושייתו.

ויהי כאשר אך דרך על מפתן ביתו נאווה קודש של הרבי מלובלין ז"ל ולקח ממנו שלום, פירט לו החווה מלובלין ברוה"ק את מחשבות לבו ואמר אליו, הרי אמרו חז"ל הבא לטהר מסייעין וכו', ותיקן לו אז את קושייתו שהי' לו להישמח משה על החסידים, ע"כ הנוגע לענינינו.

נמצינו למדין, דהבא לטהר מסייע אותו הצדיק, אבל זהו רק להביא לטהר, היינו כנ"ל מרבינו הקדוש מצאנו ז"ל, שמקודם יהא הוא בעצמו מתחיל במלאכת הקודש, ושיהא לו רצון עז וחשק נמרץ לעבודת המקום ב"ה, ויעשה בעצמו כפי מסת ידו ויכולתו, דרך אז שייך שהצדיק ישפיע עליו להיות לו סעד לתומכו ולסייעו בעבודת ד', אבל אם אינו עושה מאומה מרילי' אזי יש לו פנים כמו פרץ מקאמינקא הנ"ל.

ולפ"ז נראה לענינינו, דהגם שמשו רבינו וכן כל צדיקי הדורות אחריו משפיעים על בני ישראל הבחי' שירגישו איך שכל מצוה וכל עבירה מקושרים לאנכי ולא יהי' לך, אבל מ"מ זהו רק כשהאדם מקיים מקודם חלקו ועבודתו, דהיינו שאנכי ולא יהי' לך הרי שמעו כל ישראל בעצמם מפי הגבורה ושתי אלו הם ענין קבלת עול מלכות שמים, ואחר שהאדם מתחיל ועושה את חלקו דהיינו אנכי ולא יהי' לך אז הצדיק מסייעו בשארי המצוות.

וזה טמון ברמז בקשר סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, דהיינו שמשו רבינו והצדיקים אחריו משפיעים על בני ישראל שכל מצוות התורה ירגישו הקשר לאנכי ולא יהי' לך כאמור, אבל זהו רק כאשר, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, נוטריקון ב' ראשית ברא אלקים, היינו רק כאשר האדם עושה את שלו לקיים אנכי ולא יהי' לך אשר שמע מפי אלקים חיים אז שייך שהצדיק ישפיע עליו בכחו של משה רבינו, את השמים ואת הארץ, שמים מרמו על הצדיק שהוא בבחי' שמים, וארץ ירמוז על על הפחותי ערך שאינם במדרגה גבוהה (ע"י ישמח משה פ' שלח ד"ה ועתה יגדל), ותיבות א"ת מרמו על הקשר ביניהם, כלומר שאחר שהאדם עושה את שלו אז נעשה הקשר בינו לבין הצדיק לקבל השפע קודש בעבודת המקום ב"ה.

(בסעודת הילולא קדישא
ר"ח אב שנת תשע"ד לפ"ק)

רחמנא רבא בעי

סיפר הגה"ח ר' חיים קופפערמאן ז"ל, ששמע מדורו הרה"ח המה"ר ר' אישע קופפערמאן ע"ה מאשפצין-ווען [מתלמידו כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל בשיבתו הרמה בווישניצא זצ"ל] שפעם אחר שכבר התחיל כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל לרקוד אחד מההקפות עשה סימן בידו הק' להראות שיפסיק מלומר ואמר, "מ'י'ננט נישט מיט הארץ! דער עולם זאל זינגן מיט הארץ".

ורק אחר שזימרו בהתלהבות דקדושה ורעוואת דלכא המשיך כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל לרקוד לכבוד היום בתרוממות הנפש ושמה עילאה כדרכו בקודש.

(מפי בן הדור הגה"ח ר' אליהו קופפערמאן שליט"א אבד"ק סאכטשוב ומשיגה כוללת)

ספר תורה שבהיכל

פעם אחר שעלה כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מהר"ש זצוק"ל לתורה לעליית ששי הפליט מפיו הק' ואמר בענותותו הגדולה "עקם יאר צו זיגן".

ואחר כך הסביר ואמר להרה"ח ר' מענדל קנאבלאך ע"ה, שכידוע בעיר ווישניצא יע"א היה בית הסודר גדול [שהיו שם מגדלים ומבצרים חזקים, ושם החזיקו את האסירים מכל הגליל, ועל שמם היו תגלים לומר על תושבי ווישניצא ידו ווישניצער גבבים], וכידוע שבני העיר היו בעלי מזג קשה, ואף כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל סבל מהם מרותות, ובין האסירים היו כמה מאחינו בני ישראל ל"ע, והתפללו במנין עשרה יחד ואף קראו בספר תורה, אך נתורה ביניהם חילוקי דעות ומחלוקת אודות העלויות, מי יקבל עליית ששי וכדו'.

בכדי להשיגין שלום וסדר בתפיסה, בא הממונה הנכרי על בית הסודר אל כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל אשר כיהן אז

ברבנות בק"ק ווישניצא, שיגיד לו דבר עצה היאך לסדר את הענין.

השיב לו כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל, שיחלקו העלויות לפי מספר השנים המוטל על האסיר, כגון מי שנענש לשבת בתפיסה שנה אחת יקבל עליה ראשונה, ומי שנענש לשבת ששה שנים יקבל עליית ששי וכיוצא"ב, שמי מוטל עליו עונש חמור כזה לשבת ששה שנים במאסר ראוי יותר לקבל עליית ששי, להקל עליו צערו.

ועל זה אמר רבינו מהר"ש זצ"ל בדרך צחות ברוב בענותותו אחר שעלה לעליית ששי "עקם יאר צו זיגן", שאין זה כל כך עליה של כבוד.

(מפי בן אחיו הרה"ג ר' אהרן נח קנאבלאך שליט"א)

האלמנה שגדל רווח וואלף ע"ה מווישניצא [בת הרה"ח ר' בנימין כהנא ע"ה מווישניצא, כנראה ממשפחת החסיד ר' לוי יצחק כהנא ז"ל מווישניצא] נתאלמנה בצעירותה מבעלה החסיד ר' יוסף צבי וואלף ז"ל [אשר עיר מולדתו היה הוסיאטין יע"א [וממשפחת הרה"ג ר' חיים ברוך וואלף ז"ל ראב"ד ווישניצא וחבר בית דינו של כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל] וברבות השנים נעשה מגדולי חסידו מרן רביה"ק מצאנא ז"ע, והיה בעל מקובל ונתן קמיעות, ומרן מצאנא זצ"ל צוהו להפסיק, ופעם הפציר בו אחד וכשגעה שיצאה מפי השליש נתן קמיעה, ודין גרמא ששבק חיים לכל חי בקיצור ימים רח"ל], ועפ"י סיבה נתעשרה הרבה, והקימה קלוי הוסיאטין בעיר ווישניצא יע"א, ואף כתבה ספר תורה משל עצמה.

למים כאשר עלה כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל על כס הרבנות דווישניצא, נסגר הקלוי הוסיאטין ושאר הבתי מדרשות בווישניצא, והתפללו כל הציבור יחד בבית המדרש הגדול דווישניצא

וברוב עם הדרת מלך, והיה נמצא שלא קראו עוד בספר תורה הג"ל, כי נסגרו שערי הבית המדרש קלוי הוסיאטין.

אמנם האלמנה הג"ל בדרותה בעלת השפעה, השתדלה אצל הממשלה שיתנו רשות להאסירים היהודים לעשות מנין לעצמם בבית הסודר, ונתנה להאסירים את הספר תורה שלה הג"ל בכדי שיוכלו לקרות בה.

[אחר פטירתה עבר הספר תורה בירושה לתתנה הרה"ח ר' אלטר חיים אלטער ע"ה מווישניצא [מתלמידו כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל, והיה מבונה יד' אלטר קאלפיק], ראה על כך בהגליון לשב"ק פ' שופטים העל"ט], ואף שרד וקיים כדיום אצל נכדיו].

(מפי האחים הרב אהרן נח שליט"א והרב משה קנאבלאך שיחי, נכדי הרה"ח ר' יוסף צבי וואלף הג"ל)

לבי ובשרי ידנו אל קל חי

כתב הגה"צ אבד"ק ווישניצא זצ"ל בספרו בנין צבי על אותיות (פה), עד שנתהוה, "שמעתי מוכ"ל דודי וחונתי הגה"צ מלימאנוב ז"ל, שאמר בשם חונתי [כ"ק אדמו"ר הראשון] הגה"ק מהר"ש מביאבוב ז"ל, שבצאנא היה המנהג שקדם ההקפות בא חזן העיר לבית זקני הגה"ק [מרן הדברי חיים] ז"ל ויזמר זמירות שירות ותשבחות בקול נעים וזמרה. ובתוך כך כשכבר היה כחצות לילה נכנסו לבית הכנסת לתפלת ערבית ולעשות הקפות. וסיפר שכאשר עמד לפניו חזן העיר ורצה להתחיל לומר, אחזו בכגרו ואמר לו, ואלסט זינגען אז עס זאל זיין לבי ובשרי ידנו אל קל חי", עיי"ש.

[ואנב אורחא יציון עוד מה שכתב שם, "בצאנא הקפידו שלא יבואו להקפות אנשים שכבר אכלו הסעודה, והיה [מרן רביה"ק מצאנא ז"ע] צועק מאוד על זה".]

שישו ושמה בשמחת תורה

כתב הרה"ח ר' אלימלך אלעזר עהרנבערג ע"ה (פ' ארי לנח), "בימים ההם ובזמן הזה [אחר הסתלקות מרן רביה"ק מצאנא ז"ע] תשרי שנת תרל"ז [פ"ק], הופיע ביקרו להסתופף בצל הקודש משינאווא בימים האחרונים של חג הסוכות בעיר צאנא, בן אחיו הוא רבינו גאון ישראל יקרושו מרן ר' שלמה ה"ש זצלה"ה מביאבוב שהיה אז חרב אבד"ק אשפיצין והגליל, כאשר היה הגל מקודם להסתופף בצל הקודש של סבו הרשכבה"ג בעל דברי חיים מצאנא זצלה"ה בימים האחרונים של חג הסוכות.

רבינו הקדוש בעל "דברי יחזקאל" זצלה"ה שמה עם בן אחיו הקדוש עד למאד ואמר לו תיכף ומיד אחר קבלות שלום, "אשפיצנער רב הגה עד היום לא נתגתי בעצמי שני דברים ממנהגי ימים אחרונים של חג כאשר נהג א"א הגה"ק וברונו לברכת הכ"מ, האחד, תקיעות שופר בין הקפות בהושענא רבה, ואני לא נתגתי כזה עין שגם הרבה צדיקים לא נהגו בכך. אבל כעת שאני באחרא דמד כבוד אבי נשמתו בגנוי מרומים בעיר צאנא לא אוכל להתעלם ממנהג הזה משום כבוד אבא, ומה גם שיש למנהג הזה סמך מיוחד הקדוש, אעשה כן גם אני.

והמנהג השני, הוא לעשות הקפות עם ספר תורה ביום שמיני עצרת ואני לא נתגתי כזה עד היום, אבל מטעם הנזכר גמרתו גם כן לערוך את הקפות ביום שמיני עצרת.

ואמנם כאשר אתה היות הנכד שעשועים ותלמידו המובהק של כ"ק אבי הגה"ק זצלה"ה, ובאת מביית להסתופף בצלי על הימים אחרונים של חג הסוכות, הנני מכבד אותך להיות השליח צבור של ההקפות ביום

שמיני עצרת הבא עליו למוצה, ואתה נתנה את ההקפות בנוכחותי ולעני כל המסתופפים, ובמה לא תשנה כלום ואפילו בניגונים כאשר היה עם אבותינו".

וכן היה שרבינו הקדוש מביאבוב נהג את הקפות ביום שמיני עצרת לשמחת כל החסידים ולשמחת דודו הרבן של ישראל משינאווא זצלה"ה. ומה נוכל לראות גדול חביב[ו]נו בעיני דודו, הצדיק אמת, זכותם יגן עלינו".

כפתור ופרח

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א ששמע מהגה"ח ר' חיים קופפערמאן ז"ל, שהגיד לו הגה"צ ר' מרדכי דוד הורוויץ זצ"ל אבד"ק אלפין ואילינוב [מחשבו תלמידו כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל בשיבתו הרמה בווישניצא, ובזו"ר חתן הרה"צ ר' לוי ירוחם זצ"ל חרב"ק מרן רביה"ק מצאנא ז"ע], שבחג השבועות שנת תרנ"ד [פ"ק היה נוכח אצל רבו כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל, ובכלל זה רבשבעות אצל עריבת שלחן המאור השמיע דברות קודש בפסוקים שאומרים בסדר תיקון ליל שבועות, ואמר דברים מיוחדים ומשוקדים לקשר יחדיו שני הפסוקים מראש וסוף הפרשה שנשמכו זה לזה בסדר תיקון ליל שבועות. ופתח ודרש בפסוקי פרשת בראשית, ועל דרך זה בהשיך הלאה בשבחות שלאחריו לדרוש בכל פרשה הפסוקים בסוף ותחילת הפרשה וסמיכות הפרשות זה לזה.

אך אחר כך ביום הכיפורים שנת תרנ"ה לפ"ק נסתלק ש"ב הרה"ק רבי נפתלי חיים מדיקוב זצ"ל [בן דודו הרה"ק בעל אמרי נועם זצוק"ל] בתתגורו בארה"ק, וכאשר הגיעה השמועה לכ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל שבר לבו בקרבן [כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל אחר נישואיו אבל על שלחן דודו הרה"ק בעל אמרי נועם זצ"ל וכנראה מאז הכיר היטב את ש"ב הרה"ק ר'

אחד היה אברהם

ז"ל מגדולי. החסיד המופלג בתורה ר' אברהם קליינהענדלער מכובא ז"ל. החסיד המופלג בתורה ר' יעקב חירש המכונה יעקל חירש מקראקא. והחסיד הגדול בתורה ר' שלום יצחק פריעדמאן מצאנא יט"ז ז"ל. והחסיד המפואר ת"ח גדול ר' קלמן קלאסנר המכונה רומענבערג ז"ל. והחסיד מו"ה שרגא פייביש פלאקס, שהיה חזן, מווישניצא, נכד הגה"ק בעל מאור ושמש. והחסיד הירא מאד רבי יחיאל מיכל קאלואריער ז"ל".

•

הגה"ח ר' אברהמ'לי ז"ל נפטר בשם טוב כ"ט סיון ערב ראש חודש תמוז שנת תרפ"א לפ"ק, ומנוחתו כבוד בעיר באבנא יע"א עיר מגוריו.

על מציבתו חרות בין היתר, "הרב החסיד המפורסם, ירא אלקים מנעוריו, ולחצרות צדיקים כגון אשווריו, הריבין תורה רבי,ם, ולימד דעת את העם, שם לילות כימים לתורה ולעבודת הבורא" (תשואות חן לדידנו הרב אלחנן וואלף יחיאלר שחי' שרעצאוי לדידנו).

לשמה. ומשך קורות ימי באבוב היו בניו ובני בניו פאר עדת חסידו באבוב עד היום הזה (ע"כ מפי הרה"ג ר' אליהו ת"ל).

מקורבים ועיילי בלא בר

כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל מזכירו במכת"ק למוכת חברת מחזיקי הדת, וזלה"ק, "הרבני החסיד המופלג בתורה הנגיד מו"ה אברהם קליינהענדלער נ"י".

ומהראוי להעתק בזה מה שכתב הרה"ח הרב אלימלך אלעזר עהרנבערג ע"ה [אשר הוא עצמו הסתופף בצל כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל, ואף שימש כעין "רוי בחור" אצלו, והיה בן י"ח שנה בעת הסתלקותו לגנוי מרומים] בספרו ארי לנח, "החסיד ר' אישע [בארבער ז"ל] היה אחר מגדולי החסידים ואנשי מעשה שהיו עיילין בלא בר אל הקדוש פנימה לבית מרן הקדוש [כ"ק אדמו"ר הראשון] ז"ל. הראש והראשון היה, החסיד המופלג בתורה ר' ישראל יצחק מאס ז"ל מקראקא. החסיד המופלג בתורה ר' כתיאל בלומנפלד

הימים היה הגל להתאונן למה לא השכיל לדעת להזכיר את בניו ובני משפחתו. אמנם אכן הסיח דעת מצריב עצמו, ולא נתן דעתו על עצמו, וכדרך חסידים הראשונים.

ויזבו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות

הגה"ח ר' אברהמ'לי היה תלמיד חכם ואיש מורם מעם, והיה מרכיץ תורה לרבים בבית המדרש, אבל מיהא להשתמש בכתרה של תורה ולא רצה לקבל על עצמו משרת הרבנות. אבל אחיו הרה"ג ר' משה ז"ל שימש כרב ודומ"ץ בעיר ובארוב.

פעם אמר אחד לרבינו הקדושת ציון זצ"ל, "ראה נא, אחי מכתן כרב בישראל, והוא נשאר בבית המדרש ולא עלה לבתן פאר בעיר". השיב רבינו הקדושת ציון זצ"ל ואמר, "קוק אן זיינע קינדער, און קוק אן זיינע קינדער!"

כלומר שעם כל זאת ראה פרי טוב בעמלו שוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות

דא רוא דגלגלותא

סיפר ידידנו הנכבד הרה"ח ר' מענדל לנדא ישי' מלאנדא, ששמע מפי אביו הרה"ח ר' יהושע ע"ה, שהיה נוכח אצל רבינו הקדוש ציון זצ"ל ביום שמחת תורה לפנות בוקר אחר עבודת הקפות ועריכת שלחן המהור, ובחור אחד רצה להכנס אל הקדוש פנימה לחדרו המיוחד, אך המשמש הב' שלמה ליב הי"ד [כנראה הכוונה להב' שלמה ליב בערגלאן] התאבק עמו ולא נתן לו רשות להכנס, עד שסגר הבחור המשמש את הדלת ונקף את אצבעו.

מרב צער רצה אותו בחור לתת סמירה להב' שלמה ליב הי"ד ולהחזיר לו מנה אחת אפים. אך נגיש אליו רבינו הקדוש ציון זצ"ל ואמר לו שאל עישה ככה, באומרו, שזה שנקף את אצבעו הוא מפני חשבון וענין שיש להם מגלגול הקודם, והוא תיקון למה שאירע בגלגול הקודם, לכן אל יתן לעשות לו מאומה. ויהי לפלא.

[ויש להסמך לזה הא דאיתא בספד"ק קדושת ציון (חלק ב' / תהלים, ר"ה משפטי), "יסים הבעש"ט שעל כוונה זו הסמך הוזה"ק ענין הגלגלים אל הפסוק ואלה המשפטים, כמבואר שם בריש הפרשה ח"ל, ואלה המשפטים וגו' אלן אינון סדרין דגלגולא, דינין דנשמתין דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשה. הכוונה הוא, ליישב מה שלפעמים יוצא פסוק בדין תורה שאינו מובן בעיני הבריות ונראה כעוות הדין, אמנם על ידי סמך דגלגולא נתקן ונאמר הכל. (עין בספד"ק תל מנה אפרים רש פרשת משפטים שרע על ענין זה)."]

אחר כוונת הלך

סיפר הרה"ח ר' חיים ברוך נאלדבערג ע"ה ממאנפריאל, ששמע מפי אביו הרה"ח ר' שלמה ע"ה מצאנו-מאנפריאל, שבימו זעם המלחמה כאשר שהה רבינו הקדוש ציון זצ"ל בלעמבערג כידוע הסתגר ולא הניח להחסידים להכנס אליו, והתפלל רק עם מנין מצומצם לבד, וביניהם היה נמנה הרה"ח ר' שלמה'לי הנ"ל, אשר הספיק כמה צרכי אכילה במסירות נפש עבורו. ויהי ביום הכיפורים שנת תש"א לפ"ק, אשר הל בשבת קודש, כיכרו רבינו הקדוש ציון זצ"ל להתפלל תפלת מנהגי לפני התיבה, וכידוע שמתנהג הווקא למד הרבה בתפלה זו.

ולפני שירד לפני העמוד שאל מרבינו הקדוש ציון זצ"ל אם המנהג לומר "שלום רב" במנהגי ביום הכיפורים שחל בשבת, כי שמא יום הכיפורים שאני יושב ליום שם שלום. השיב לו רבינו הקדוש ציון זצ"ל, "און אלעם ביז דא ווייסטו שוין?" ואף הוא היה מתכוון להדריכו ולהורות נתן בזה, שלא לתת כל כך לב לדקדוקי מנהגים, אלא העיקר הוא עבודה שבלב ואחר כוונת הלב הן הן הדברים.

[ויש להסמך לזה מכתב הנה"ח ר' יהושע וואלף ואפערן ז"ל שכתב אל יבלח"ט הנה"ח ר' ברוך חנה גרינפעלד שליט"א ר"מ דקהלתו הק' בלאנדא, "ועל דבר שאלתך בנוסח הקדוש, שאלתי לב"ק מרן שליט"א (ב"ק מרן אדמו"ר הנה"ק מהר"ש זצוק"ל) ואמר על דבר "טובים" אינו יודע בזה דבר ברור. "הוא ברחמי" אצל קדוש דרבנו. ובבדור קדושת אביו [רבינו הקדוש ציון] זצ"ל אמר לנא ולחן, עכ"ר. ועיין בסידור דעת קדושים להנה"ק מבית שושן זצ"ל.]

אולם צריך לדעת שאין זה עיקר מיסוד החסידות, ותלמידים שלא שמעו כל צדקן אוחזין את הכפל ומניחין את העיקר, ואחר כוונת הלב הן הן הדברים (ברכות טו). פוק חוי במכתב קדוש של הרה"צ ר' אליעזר בנו של בעל נועם אלימלך זצ"ל הנדפס בסוף ספר בית מלך מונקאטש תר"ד לפ"ק, עיי"ש בעין פקידא מה שכתב שם בריש דבריו בשם אביו זצ"ל.].

(מפי בנו הרב נפתלי גאלדבערג שליט"א מנהל בישיבה קטנה תפארת שלמה, שכן העיר בעת הדפסת ספרנו זכרנו לחיים)

אמר שירה

לפני יוצרי באימה

סיפר הנה"ח ר' חיים קופפערמאן ז"ל, שרבינו הקדוש ציון זצ"ל לא היה מאריך כל כך בהקפות בליל שמחת תורה כפי שלמים היה מאריך בנו ב"ק מרן אדמו"ר הנה"ק מהר"ש זצוק"ל, היה הוקד קצת, ואחר כך היה מוסר את הספר תורה בכל הקפה להמשכ"ק הרה"ח ר' ישעיה מאטליס (י"מא) ע"ה הי"ד בלבד [ולא לשאר חסידים כנהוג היום], אלא עיקר ההתעוררות היה כאשר היה אומר פיוט'י החרדים ז"ל לפני ההקפות, שאז היה נופל על החסידים פחד גדול וינועו אמות הספים מגולל ההתעוררות.

(מפי בנו הרה"ג ר' אליהו קופפערמאן שליט"א אבד"ק סאכטשוב ומשגיח כוללנו)

בבת עיני

סיפר ב"ק מרן אדמו"ר עמ"ד שליט"א ששמע מפי הנה"ח ר' חיים קופפערמאן ז"ל, שהיה נוכח פעם בהושענא רבה אצל רבינו הקדוש ציון זצ"ל בעת ההפסקה בין שחרית להלל כישש עם המקורבים. ובנו ב"ק מרן אדמו"ר הנה"ק מהר"ש זצוק"ל נתאחר לבוא להפלת שחרית כי הצטרך ללכת או לרופא עם בתו הבכירה היגדא בילא ע"ה שהייתה חולנית [נפטרה מחוליה י"ח כסלו תרצ"ג לפ"ק ומנ"כ בעיר לאור צ"ו], ובראותו אונת התפלה תפלת שחרית ביחודית בעת ההפסקה.

ותחת השחיים עם המקורבים שאל אותם רבינו הקדוש ציון זצ"ל, "ענמם עמם א מבין אוף מין רבי שלמה'לי?" ענה אחד מהנוכחים "א, אבער דער רבי האט אים דאך נישט אייניג, ער מיטשעט זיך אויז מיט א קראנקע קינד". נענה רבינו הקדוש ציון זצ"ל בתמיהה, "וואס!? איך בין נישט מסיס דעת פון אים פאר קיין רגע!"

שישו ושמוה בשמחת תורה

העיד הרה"ח ר' נחמיה שעקננוט ע"ה מצאנו בני ברק אודות תנועת הניגון שמזמרים אצלו על פיוטי "שישו ושמוה", שזכר מימי נעוריו בעיר מולדתו צאנו זצ"ל, שזימרו התנועה באיזה משאר בתי מדרשות בעיר צאנו שלא נמנו על עדת חסדי באבוב.

(מפי נכדו ידידנו הרב בן ציון שיינבאך ישיח')

[ומתאמרא שמקורו מהור מריש השושלתא קדישא מרן רביה"ק מצאנו ז"ע, וממנו נתפשט בכל הבתי מדרשים בצאנו. ואמנם הגיד לנו הרה"ח ר' צבי אריה ריינהאלד שליט"א, ששמע מפי ב"ק מרן אדמו"ר הנה"ק מהר"ש זצוק"ל, שכל הניגונים שמזמרים אצלו בימים נוראים וירח האותנים אשר קבוע בהם ניגון מימי קדם, כולם הם ניגונים מעדקים הקדומים, צאנו ראשון ולמענ"כ, הנקראים "סקראבאווע ניגונים" [סקראבאווע פירושו בשפת פולין אוצר חשוב], לבד מניגון "עלה תחנונו" מרבינו הקדוש ציון זצ"ל כידוע, ואכמ"ל.]

וייעל עישנו בעשן הרבשן

סיפר ב"ק מרן אדמו"ר הנה"ק מהר"ש זצוק"ל, שאביו רבינו הקדוש ציון זצ"ל היה ברשותו מקמרת (פי"ע עניי) מהרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע שקיבל בירושה מאביו ב"ק מרן הנה"ק אדמו"ר הראשון זצוק"ל אשר קיבלו תמיו הרה"ק מהר"י מקאמינקא ז"ע במתנה אחר השריפה הגדולה בווישניצא אסרו חג סוכות שנת תרמ"ט לפ"ק, בבדי לחנוך ולחוק רוחו (ראה עוד בספרו יוסף שלמה חלק ג' דף שס"ב). והיה מצורף משני חלקים, שהפיק"ע היה של כסף והיה מהרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע וכנ"ל, והצענ"כ היה מהרה"ק הרבי ר' אליעזר מדיקוב ז"ע.

ורבינו הקדוש ציון זצ"ל היה נוהג לעשן בו ראש השנה אצל עריכת שלחן הדבור (וכמנהג מרן רביה"ק מצאנו ז"ע [ע"י ס' שאל בחור ר' דף ר"ג], דלא כרפוסקס שחשש שלא לעשן בראש השנה, וע"ע שו"ת מנהגי חיים ח"ג סי' מ"א אות ג'), וכן בערב יום הכיפורים, ועצם המחזה היאך שהיה מעשן במקמרת של הרה"ק האלקי הרבי ר' אלימלך ז"ע היה התעוררות גדול.

פעם כשעישן רבינו הקדוש ציון זצ"ל במקמרתו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע נענה ואמר, "לאבארה וואספארא תועלת איז דא אין רייבערן דער פייקע פונ'ם רבין ר' אלימלך? נאר אפילו אויב מ'דערמאנט זיך בלויז אז עס איז אמאל געווען א רבי ר' מיילך אויף דער וועלט, איז דאס שוין גענוג איינצוגרענגן אין הארץ א התעוררות תשובה!"

ולומדי תורתך לשמה

סיפר הרה"ח ר' צבי אריה ריינהאלד שליט"א, ששמע מפי הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל, שמתחילה היה בעיר

באבוב ע"א ישיבה גדולה ובה למדו כל הבחורים שהיו מסתופפים בצל רבינו הקדוש ציון זצ"ל, לאחר איזה תקופה פתחו שטיבלעך"ך בכל העירות, וכל אחד היה לומד בעיר מגוריו, לבד קבוצה אחת שנשארה ללמוד בעיר באבוב, וגם הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל היה נמנה על חבורה זו, והיה לומד שיעורים כסדרן בשולחן ערוך ויהי דעה חלק א'.

והנה בימים ההם היו בחורים שהיו עומדים על המבחן ומקבלים היתר הוראה, אבל בעיני הבחורים המתמידים היה זה נראה כדבר בלתי הגון ופחת הערך, שהיו רואים זאת כאילו הבחור לומד רק לשם עשיית שידוך הגון או איזה כבוד מרומה, והיו מתביישים לקבל כתבי הוראה אלו וכדו'. וכן היה גם בעיני הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל, שלא עלה על דעתו כלל לעמוד למבחן אצל רבנים, רק ישב ולמד בהתמדה רבה הסמונים עם הנושא כלים על בורים ושלא בהם הומב.

ויהי כאחד הימים בא לבאבוב הגאון ר' אלחנן יחיאל נעבנעצאחאל ז"ל אבד"ק סטאניסלוב (שהיו קוראים לו "דער גאלציאנער ריין") בעמח"ס פרי העץ ומנהגי יחיאל [עלה בהסכמה מרבו ב"ק מרן הנה"ק אדמו"ר הראשון זצוק"ל], שהיה לו קשרי ידידות עם באבוב בהיותו תלמיד ב"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל בישיבתו הרמה בווישניצא ע"א, והיה גם קרוב משפחה בהיותו נכד אחותו של מרן רביה"ק מצאנו ז"ע.

בתוך אחד השחים שפך רבינו הקדוש ציון זצ"ל את שיחו לפניו, שהגם שכרוב סיעתא דשמיא ר' הצליח את דרכו ויש לו ישיבה עם בחורים לומדים מופלגים והגונים בתורת ר', אך בני אדם מרגנים ואומרים שבאבוב לא נמצאו לומדים אלא עוסקים בנגינה, ובאמת אינו כן, כי באמת הרי הם מופלגים בתורה, רק שמתנגנים בענווה ובהצנע לכת.

ובתוך הדברים הזכיר רבינו הקדוש ציון זצ"ל, "הנה בין הבחורים יש כאן בחור אחד רך בשנים הוישב ולומד" וכו', וגסובה השיחה שהגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל עימדהו על המבחן, ושלה רבינו הקדוש ציון זצ"ל את המשכ"ק הנה"ח ר' יחזקאל'י ראטטענבערג ז"ל הי"ד שיקרא לאברהמ'לי סאנקער [הוא הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל אשר עיד מגוריו היתה סאנק].

והנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל כבר שמע מאחורי הפרגוד מה שרצוים ממנו, וחיכך בדעתו שאין רצונו בכך, אבל ר' יחזקאל'י ראטטענבערג ז"ל עמד עליו ואמר לו, "הרי הרב קורא אותך, ובוודאי מוטל עליך לקיים רצון צדיק ולבוא אליי".

כאשר נכנס אל הקדוש פנימה אמר לו רבינו הקדוש ציון זצ"ל, "הלא ידוע לך שאין דעתי נוחה מכל הצעטלעך"ך (דחתי הוראה) למיניהם, רק צריך האדם

ללמוד תורה לשמה. אבל אתה הנך עדיין א בחור צעיר לימים, על בן רצוני לעשות עמך משחק, הנה בא לבאן הרב מסטאניסלוב, ויהיה לי הנאה שתשוחח עמו בלימודך, ויהיה הדבר ותוכל ללמוד תורה לשמה", וכן במשך כל שחתו לא הזכיר רבינו הקדוש ציון זצ"ל מאומה אודות לעמוד בבדור המבחן לקבל היתר הוראה וכדו' רק הדגיש שהוא בחור צעיר לימים והוא כעין משחק בעלמא.

והמשך הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל וסיפר, שאז היה זמן קצר אחר שהגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל הוציא לאור שו"ת מנחת יחיאל, ולמד הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל היטב המשא ומתן שיש לו בהסוגיות שלמד אז בשלחן ערוך וורה דעה, ועיין בסברותיו ובפולפוליו והבין לעצמו ח' קושיות דבריו.

וכאשר בא לפני הגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל, שאל אותו, "האם למדת יורה דעה", והרצה לפניו הקשיות שהכין מראש, ובאופן זה התחיל לשייל עמו ארוכות וקצרות, והמשך מסוגיא לסוגיא ושאל אותו אם למד בכל מקום, וכאשר השיב לו בחיוב העמידו על אבן הבוחן, והשיב לו הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל על כל דבר בפלפול וחדוד, והיה הגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל מלא התפעלות ואמר לו שכשיחזור לביתו ישלח את ההורמנא והיתר הוראה לרבינו הקדוש ציון זצ"ל.

לאחר מכן חזר הגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל לרבינו הקדוש ציון זצ"ל ואמר לו, "דער בחור איז א כלי מפואר, ואי"ה אסע לביתי ואשלח היתר הוראה". וכך הוה, שאחר כמה שבועות הגיע על ידי הבי דואר לבית רבינו הקדוש ציון זצ"ל כתב הוראה מהגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל.

ושלה רבינו הקדוש ציון זצ"ל לקרוא להנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל, ואמר לו, "נ, קבלת כתב ההורמנא מהרב מסטאניסלוב שבחן אותך ונהנה מאוד מכקאותך ומהמבחן", והתחיל רבינו הקדוש ציון זצ"ל לקרוא האשנות שכתב שם "הרב חרף ובק" וכו'.

ובאמצע דבריו כתב הגאון אבד"ק סטאניסלוב ז"ל גם הלשון "יראות קודמת לחכמות", ובקראו תיבות אלו נעצר רבינו הקדוש ציון זצ"ל ושאל בתמיהה, "מה שבותב "חרף בקי שנון" נחא, הדרי העמידך על המבחן ואז נוכח לראות דברים אלו, אבל מדיבן יודע אם יראתך קודמת לחכמות?" ואמר הנה"ח אבד"ק דאברא ז"ל, "אורתי רוחי והשכתי במליצה, אפשר, ווייל איך בין א באבובער בחור?" ועלה חיוך קל על פני רבינו הקדוש ציון זצ"ל, והמשך לקרוא את ההיתר הוראה.

כאשר סיים רבינו הקדוש ציון זצ"ל אמר לו, "זעהר שיין. הער וואס איך וויל דיר זאגן, דאס איז נאר געווען א שפיל, וכמו שכבר אמרתי לך בתחילה, וצריך אתה להמשיך

בלימוד בשקידה שולחן ערוך יורה דעה חלק א' וחושן משפט, והשי"ת יעזור כשתביא לי הורמנא יורה יורה ידין ידין או - ונשתק רבינו הקדושת ציון זצ"ל למשך כמה רגעים, והיה נרמה לו להנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל שרבינו הקדושת ציון זצ"ל יאמר לו נגמול נכבד שיקבל או, אבל רבינו הקדושת ציון זצ"ל סיים - וועסטו באקומן א קניפ אין די באק".

וכל כולו היתה הדרכה יקרה ונפלאה ועצה מחוכמת היאך להדריכו שיעקר לימוד התורה צריך להיות לשמה בלתי לד' לבדו.

[וציין שבשו"ת מנחת יחיאל (ס"ה) כותב הגאון אבר"ק סמאניסלוב זצ"ל להנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל בדורותיו כבר שיכסר "להבחר המופלג החריף מר אברהם ענגלארד נ"י מסאניק" ובחשו' אחרת (ס"ה) כותב אליו, "להבח' המופלג חריף ובקי יו"ש מר אברהם ענגלארד נ"י מסאניק, מכתבך בחידושי תורה לנכון הגיעני, ומאד הנחתי שראיתי שאהיה שוקד על דלתי תורה וידרך רב לפלפל בסברות ישירות והנני לתשובתך", ובמקום אחר (ס"ה קמ"ד) כותב לו, "שוכב"ס להח"ח ח"ב יו"ש מוה"ר אברהם ענגלארד נ"י אבר"ק דאברע, הגיעני מכתבו ושמחתי בראותי שנתקבל לאב"ד, והנני לברכו במזל' ויעזור לו השי"ת שיעלה מעלה מעלה על במתי התורה וההלצה".

ואנב אורחא, כאשר סיפר הנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל עובדא הנ"ל, שה היאך שהתחיל לעסוק בימי נעוריו בלימוד שולחן ערוך חלק חושן משפט, והתחיל לחזור בעל פה על קטעים שלמים מהש"ך ואמר "ראה איך נפלאים דבריו, איך הוא מקשה, ומוסיף עוד קושיא גג על גג" וכו', והיה לפלא שבהיותו מבוגר ובא בשנים עדיין היה הכל שמור בזכרונו ועסק בו כאברך צעיר בחיות דקדושה].

וסיפר הנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל שפקדות רבינו הקדושת ציון זצ"ל שמרה רוחו, וישב ולמד בהתמדה רבה שולחן ערוך חושן משפט עם ש"ך וסמ"ע יומם ולילה. פעם אחת באישון לילה בשעה מאוחרת ביותר תוך כדי שהיה שקוע בלימוד, הרגיש בפתע פתאום שאחד נשען בשתי ידיו על כתפיו, וכאשר סיבב את ראשו, ראה את רבינו הקדושת ציון זצ"ל עומד כבדודו ובעצמו, ושאל אותו, "אברהם'לי, וואס מוסטו יעצמ".

ויען ויאמר, "הנני מתקשה עתה בהבנת סוגיא קשה ומסובכת". ורבינו הקדושת ציון זצ"ל הביט בהשולחן ערוך ועיין קצת באיזה סוגיא עסק או, והתבטא רבינו הקדושת ציון זצ"ל ואמר, שזה זמן ארוך שלא חשב מאוחרת סוגיא, ולמד עמו בידו ותוך זמן קצר ביאר את כל הסוגיא דבר דבר על אופנו.

[וסיפר הרב צבי אריה הנ"ל, שתוך כדי סיפורו הפסיק הנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל ושאלו, "מה הנך לומד

מעובדא זו", והשיב, שנראה לומר שהרי רבינו הקדושת ציון זצ"ל היה רבי גדול של הרבה חסידים, ואמר שזמן רב לא עסק בסוגיא זו, ואם להנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל היה לו קושיא בהסוגיא מסתמא היה זה דבר קשה באמת ולא סתם איזה חוסר הבנה, וכבר ברגע אחד ביאר לו רבינו הקדושת ציון זצ"ל הדברים כשמלה, ורואים רב חילו בתורה.

אבל הנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל השיב, לא, אלא למדים מעובדא זו, או א איד האט געהאט א שמירה אויף די מחשבה, ער ווייסט גענוי וויפיל יאר ער האט נישט געמאכט אויף די סוגיא, והיה יכול להעיד על עצמו דבר זה חשבתי וענין זה לא, וזהו גדלות מיוחדת].

והוכיחו או רבינו הקדושת ציון זצ"ל בשבט לשונ, שאין זה מן הנכון ללמוד בשעה מאוחרת בלילה. [ואמר הנה"ח אבר"ק דאברא זצ"ל שכאמת רצה להתנצל שהרי רבינו הקדושת ציון זצ"ל אמר לו שלימוד טוב, דהיינו שאמר לו שאם לימוד כראוי יתן לו "א קניפ און די באק", וכו'].

והמושך רבינו הקדושת ציון זצ"ל ואמר, "ברצוני שתדע ותתן אל לבך שאני דומה לימוד באשמורות הבוקר למה שלומדים בלילה, הלימוד שלומדים בלילה הוא אף פעם לא כל כך טוב כמו הלימוד שלומדים באשמורות הבוקר, שאז הדעה צלולה וברורה, על כן מהיום והלאה תלך לישון במקום, ותשכים באשמורות הבוקר, ואז תצליח ביתר שאת ויתר עוז", ומני אז שמר לקיים מצות רבו רבינו הקדושת ציון זצ"ל.

הגיע זמן גאולתכם

פעם ביום א' דראש השנה קודם תפלת שחרית צעד רבינו הקדושת ציון זצ"ל בחדרו אנה ואיך תפוש שרעפים וטליתו מופשל על כתפיו. וכאשר פתח עיניו הכיר שעומד שם הב' דוד אלימלך בארבער הי"ד בן הרה"ח ר' אהרן בארבער ע"ה הי"ד מקשאנוב, הש"ן לתפלת פסוק דומרה.

פתח רבינו הקדושת ציון זצ"ל ואמר לו, "דוד מילך, גיי זאג דעם מאמען' או ס'איז שפעם, ער זאל זיך צוואילען, ס'איז שוין אויך צייט ער זאל קומען", והרגישו הסובבים שכוונתו כזה היתה לעורר בשמי מרומים גאולתן של ישראל על ידי משיח צדקנו הוא דוד המלך בעצמו.

עוד הוה עובדא כעין זה, פעם בראש השנה אמר רבינו הקדושת ציון זצ"ל להבשב"ק הרה"ח ר' ישעיה מאטיל'ס (ניימאן) ע"ה הי"ד, "ישעיה, זאג אלי' [ניימאן, בן אחיו ר' איציק מאטיל'ס], זאל זאגן פאר דוד מילך אז ער זאל שוין קומען", והחסידים הבינו שהיה טמון בדבריו הק' כוונה עמוקה, שישעיה הנביא יאמר לאלהיו הנביא זכור לטוב, נעמען?

שיאמר לדוד מלכא משיחא שיבוא לגאול את בני ישראל מגלות הגור.

העמיד תלמידים הרבה

הגיד הנה"ח ר' יהושע וואלאף זאפען זצ"ל, שפעם הפליט רבינו הקדושת ציון זצ"ל מפיו קדשו ואמר, "ב'בין אראנגעקומען אויף דעם עולם צו ארבעטן אויף זיך, דערווייל ארבעט איך אויף זעק..."

עוד הגיד הנה"ח ר' יהושע וואלאף זצ"ל, שרבינו הקדושת ציון זצ"ל התבטא ואמר פעם, "כ'וואלט געקענט פארין קיין אונגארן, און האבן חסידים ווי די פליגן, אבער חסידים ווי די פליגן דארף איך נישט..."

דעה בינה והשכל

תחת אחד השיחים שה רבינו הקדושת ציון זצ"ל ואמר, "לכאורה יש להתפלא על ההבט מכל האדם שלמה המלך ע"ה, למה אמר בספר משלי (ו, כח), גם אויל מחריש חכם יחשב, למה גילה את הסוד הזה, כי אם כן נמצא שכל הטיפשים שבקולם יוכלו לשתוק, וכוה ידמו בני אדם שיחשבו שהם חכמים.

אבל באמת לא קשה מדי, כי טבעו של טיפש הוא שאפילו כאשר ינסה לרמות בני אדם שהוא חכם, עם כל זה לא יוכל לעצור ברוחו ולבלום פיו, ובהכרח ידבר יפפפמט ויראו הכל שהוא טיפש, נאר בלייבט נאר..."

חנני מאתך

דעה בינה והשכל

סיפר הרה"ח ר' משה דוד שמראם ע"ה מצאנו לאנדאן, שפעם כשהיה אצל רבינו הקדושת ציון זצ"ל במשעבן, ורבינו הקדושת ציון זצ"ל היה משהח עם אדם אחר, ולקח רבינו הקדושת ציון זצ"ל המקמרת (פיקע) כידו כדי לעשן, ופתח אל ר' משה דוד הנ"ל שעומד שם, ונתן לו פיסת נייר וצוהו שילך להתנוד להדליק הנייר כדי שיוכל להדליק בו את המקמרת.

וכן עשה, אך לפני שחור אל רבינו הקדושת ציון זצ"ל שהה מעט עם הנייר הדולקת בידו, בכדי לסגור תחילה דלתות התנוד. וכשבא לפני רבינו הקדושת ציון זצ"ל כבר אכלה האש רוב הנייר, ולא היה אפשר להדליק בו את המקמרת, והתבייש ממה שאירע.

אמר לו רבינו הקדושת ציון זצ"ל, "יעד לערן אויס מיינע קאמטשעלאבעס" דעת [ר' משה דוד הנ"ל היה מפרש "קאמטשעלאבעס" היינו בת שלחבת], מדארף צו האבן דעת אין דער קעשענע, אז ווען ס'פעלט אויס זאל מען עס גויגן. אז דו וואלטסט גלייך געקומען אנצוצינדן דעם פיקע, וואלטסט די מירן נישט אנטלאפן פון דיר, און וואלטסט שפעטער די מירן פארמאכט. וואס האסטו געמען?"

על גבי הארץ היה מונח נייד בצבע כהה (נרוי פאפיר), והגביו ר' משה דוד בכדי לקחת בו שוב אש מן התנוד שיוכל רבינו הקדושת ציון זצ"ל להדליק את המקמרת. אבל רבינו הקדושת ציון זצ"ל אמר לו שלא ישתמש בו, באומרו דעוכדא הוה אשר ראה אצל אביו כ"ק מרן הנה"ק אדמו"ר הראשון זצוק"ל, שפעם שח עם אדם אחר דבר עמוק ומסובך, והיה מעשן עם מקמרתו כדרכו בקודש.

ואדהכי והכי נכבה המקמרת, ושוב הדליקו המשב"ק על ידי פיסת נייר. ושאל כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל עיניו מהמקמרת, ופתאום צעק לעבר המשב"ק, "האסט געניצט גרוי פאפיר?", והשיב המשב"ק שאכן השתמש בנייד בצבע כהה.

אמר לו כ"ק אדמו"ר הראשון זצ"ל, "אבן נודע הדבר, כי שמעתי מחמי [הרה"ק רבי יהושע'לי מקאמינקא] זצ"ל שאמר בשם אביו [הרה"ק רבי שלום מקאמינקא] זצ"ל, שנייד בצבע כהה קשה לעצבות. וראה זה פלא, כאשר שאפתי את העשן הרגשתי עצבות, לכן שאלתי אם הדלקת את המקמרת עם נייר בצבע כהה".

שובה ישראל עד ד' אלקיך

סיפר הרה"ח ר' נחמיה שעזענגוט ע"ה מצאנו בני ברק, שפעם נכנס אל הקודש פנימה בחור אחר שלא התנהג כשורה, והוכיחו רבינו הקדושת ציון זצ"ל בתוכחת מוסר על התנהגותו הבלתי הוגנה, עד שנתעורר הבחור בהרהורי תשובה ורגשי חרטה, ובכה ברמעות שליש על מעשיו הרעים, ובקש מרבינו הקדושת ציון זצ"ל שיראה לו דרך תשובה.

אמר לו רבינו הקדושת ציון זצ"ל, "אל יעלה על דעתך בשום אופן לבטל עצמך בסינופים ותעניתים. אלא תשובתך יהיה, שמהיום והלאה תאכל כל מה שיתנו לפניך, בין אם המאכל ערב ונעים לך ובין אם לאו. ואם תתן לך אמך מאכל שאינו נעים לך כל כך אל תראה שום תרעומות, וסיגוף זה יכבס נפשך מכל חטא ופגם".

[ר' נחמיה הנ"ל הסביר, דהא ההתענית הוא מדרכי התשובה, הוא לא מחמת הצער והיסורים, רק שעל ידי התענית מראה שהוא שולט על גופו ואינו מתפעל מהרעב שמציק לגופו, אלא מתגבר על זה ואינו אוכל עתה. וזה לפי רצון גופו, שבוה מראה שהוא שולט על גופו ואוכל אף מה שאין הגוף חושק.

עוד הוסיף ר' נחמיה הנ"ל, שצמון כזה יסוד גדול, כדשהאדם מתענה הרי יש לו קצת הנאה ואפשר שיהיה עליו רעתו, שיתנאה בלבו שהוא מתענה. משא"כ בסיוגוף הנ"ל אין שייך זאת, וכמו שרמזו צדיקים בהפסוק (ויקרא א, א) צפונה לפני ד', מתפרש מלשון צפון ונעלם, שעבודת השי"ת שהוא בהצנע

לכת ובנמיכות רוח, היא העומדת לפני ד' וחשובה לפני המקום ב"ה].

ונודע בשער בת רבים דברי כ"ק מרן אדמו"ר הנה"ק מוה"ר זצוק"ל שכתב כעין זה בהקדמה לספר"ק קדושת ציון (חלק א' דף ה'), ולמען לא יחסר המוג ראינו לנכון להעתיק מקצת הדברים, וזה"ל, "כמעט לכל בחור הגיע תור לבוא לחדרו המיוחד, והמתק סוד אותו כמה שעות בהתבודדות, וכשיצא הבחור מחדרו היו עיניו נפוחות מרוב הבכיה והשתכחות הנפש. דברי כ"ק אדמו"ר זצ"ל ירדו למעמקי לבו וסיהרו וכיבסו את נשמתו, עד שהבחור הרגיש בהתפעלות בכל נימי נפשו, שבוו השעה נפתחו לפניו שערי קדושה ומעיינות חכמה, והוא נכנס עתה לעולם חדש ויחיה מהיום חיים מבורים ונקיים מתאות היצר הרע.

לפעמים קרה שבחור שפך כל מרידות לבו לפני רבו וגילה לו כל מסתוריו מה שקלקל עד הנה ושואל ומבקש להורות לו הדרך, איך לתקן עונותיו ופשעיו. הוא היה מוכן לקבל על עצמו אפילו תעניות וסגופים, למען זכה לשוב בתשובה שלימה, כי הרגיש עצמו אז במדרגה כזאת, שאין שום דבר קשה לפניו, ובכל ובנפש חפצה ישמח לקיים כל אופני תשובה שיאמר לו רבו, רק שישעיל לו להתרחק ולהמדר מחטאיו ומגדלות השפלות, אשר בהם פגם ויורם את נפשו הטהור והנקיה.

אחרי גילוי לב כזה, השקט כ"ק אדמו"ר זצ"ל את רוחו בדברי עידוד והתחזקות, והזהירו בכל מיני אזהרות שלא יעלה על דעתו מחשבות של סגופים ותעניות וכדומה, רעיונות שמעציבים את האדם, חס מלהכזיר, והדרך הישרה של תשובה שלימה עבור בחורים בני תורה היא רק התמדה רבה בתורה הקדושה ולהשמר מביטול תורה אף רגע אחד, והמאור שבתורה מחזיר למנוח ומועלת בפעולה נפלאה לרפאות הנפש מזהמתה, ורוח נכון תחדש בקרבו, ועוד מעלה גדולה ויתירה שהתורה הקדושה משמחת את הלב, ויוכל להגות בתורה הקדושה ולעבוד את ד' בשמחה.

ומה שכתבו בספרי הקדמונים זצ"ל, ענינים של תשובת המושקל ותקונים על ידי סגופים ותעניות, זה היה בדורות הראשונים שהיו אנשים גבורי כח ובעלי כוחות חזקים ויכלו לסבול דרכי תשובה כאלה, אכנס כומעני לא יתן שום בחור להתנהג בסגופים, כי הוא רק עצת היצר הרע הרוצה להכשילו לבטלו מן התורה ועבודת השי"ת, לכן מפתחו לסגף נפשו שיהיה משומם ולא יסאר בידו לא תורה ולא מצוות.

אחרי הדרכה כזאת לכל אחד לפי מזגו והלך מחשבתו, מקבל עליו כל בחור לשקוד על דלתי התורה בהתמדה נפלאה עד אין שיעור, ולהיטיב דרכו ומדותיו בכל תהלוכותיו", עכ"ל.

בעת רצון עניתיך

סיפר הר"ג ר' אליהו קופפערמאן שלי"א אבד"ק סאבאטשוב ומשיגה דכוללנו, שהנה כנהוג הולכים הבחורים חמד לקבץ מעות צדקה בימי הרחמים והרצון, ופעם כימי בחורו כשאסף מעות צדקה לא נודמן לו למסור המעות לרבינו מר"ש זצ"ל עד הושענא רבה, ובכלל הושענא רבה כאשר היה זמן כניסה אל הקודש פנימה עלה בדעתו דכיון שהוא עת רצון גדול, אם כן דבר בעתו מה טוב להכנס אל רבינו מר"ש זצ"ל למסור מעות הצדקה.

כשנכנס אל הקודש פנימה שאלו רבינו מר"ש זצ"ל מה שאלתו ומה בקשתו, והשיב שבא למסור מעות צדקה שקיבץ. אמר לו רבינו מר"ש זצ"ל בכחאי לישנא "בהושענא רבה איני לוקח מעות מרוב קדושת הזמן, רק פתקאות כיון שהציבור רוצים להושיע בעת רצון הלו אני מקבל מהם, אבל מעות בלבד איני לוקח בהושענא רבה".

צור צדיק מושיעי

קול שם רשעים להאביד

באחד השנים כאשר משכן כבודו של רבינו מר"ש זצ"ל היה בשכונת קריתנויים, סבלו ענמת נפש וצרות מנכרי אחד ובנו אשר דרו מעבר לרחוב. ויהי בחול המועד סוכות מסרו לרבינו מר"ש זצ"ל שסובלים ממנו הרבה ענמת נפש.

וביום הושענא רבה חזר רבינו מר"ש זצ"ל וכפל כמה פעמים הפסיקא "קול שם רשעים להאביד", וכי, והיה ניכר שהוא מתכוון כלפי אותו רשע ובנו להאבידו מן העולם. לא עברו אלא שעות מועטות בלבד, והנכרי מת ונפל פנה, למרות היותו איש צעיר לימים. ויהי לפלא.

(מפי הר"ה ר' חיים מרדכי נייטבורגר שיחי' ועוד זקני אנ"ש שהיו נוכחים שם)

ולמלשינים אל תהי תקוה

סיפר הרב בערל הכהן ווייס ע"ה (ברדשת המנה לוד"ק ר"ח אב באחת השנים), ששמע פעם מרופא בבארא פארק שאינו נמנה על עזרת החסידים, שפעם שאלו אם הוא מחסדי באבוב, באומרו שיש לו דבר נפלא לספר לו.

וגופא העובדא הכי הוי, שהרופא עסק באיזה מסחר, ונכנס אל הקודש פנימה לרבינו מר"ש זצ"ל לקבל ברכת קדשו ברכת העסק להצלחה וברכה במשלה ידיו. אבל לפליאתו לא ברכו רבינו מר"ש זצ"ל על גוף המסחר, אלא ברכו "דער אויבערשטער ואל העלפן ס'זאל דיר קיינער נישט קענען שלעכטס טוען!"

ולא הבין הרופא כוונתו על מה יסובבן דבריו הק', כי אף אחד לא רצה להרע לו באותה שעה ולא היה לו שום דין ודברים עם זולתו, ובעיניו היו הדברים נראים מוזרים, והשם שרבינו מר"ש זצ"ל לא שמע היטב בקשתו ושמו בחיותו כבר זקן ובה בימים לא הבין לאשורו את בקשתו, אבל עם כל זה ענה ואמר "אמן".

חלף ועבר קצת זמן, ואיש רע מעללים מסור לשלמותו ונתן תביעה בערכאות נגדו, והיה מרחף עליו עונש קשה מהממשלה קנסות בסכומים עצומים.

או אז נזכר מה שברכו רבינו מר"ש זצ"ל "דער אויבערשטער ואל העלפן ס'זאל דיר קיינער נישט קענען שלעכטס טוען!", ונוכח לדעת שרבינו מר"ש זצ"ל היה

עומסי ערבה להקרי מזהב

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שלי"א שזכר שרבינו מר"ש זצ"ל נהג לאגוד ההושענות בליל הושענא רבה בהסוכה אפילו כשירדו גשמים עזים ביותר.

וסיפר הר"ג ר' יודל הורוויץ שלי"א מוויאן ששמע מאביו הגה"צ רבי יעקב הורוויץ שלי"א ראש ישיבת בית מאיר ואבד"ק ורע קודש, שלפני הרבה שנים אמר לו פעם רבינו מר"ש זצ"ל, שזכר מימי נעוריו עוד ביותו בחור, שאביו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק הקדושת ציון וצוק"ל הי"ד אגד ההושענות בליל הושענא רבה בהסוכה כשירדו גשמים עזים ומטר ניתך ארצה, עד כדי כך שהשפיעו"ן של הקאלפ"ק שלזו היו כולם ספוגים במים ונמפו גשמים מכל צד.

והמשך רבינו מר"ש זצ"ל, שלכאורה יש להקשות, שכאשר ירדו גשמים בחור, היה אביו רבינו הקדושת ציון וצוק"ל עורך שולחנו המהור בבית המדרש עם החסידים בלי שום חשש, אם כן למה איגוד ההושענות הקפיד

לעשותו דווקא בהסוכה אע"פ שירדו גשמים קשים.

הוא מותיב לה והוא מפרק לה בזה הלשון, "כדאב געקלערט א לומדות", הנה ביום טוב סוכות יש חוב סעודה לשם שמחת יום טוב, ואם אדם עורך סעודה בהסוכה כאשר יורדים גשמים, כיון שהוא מצטער ואינו מקיים סעודת יום טוב מתוך עונג כראוי, לכן הרי הוא נקרא הדייט. ולכן נהג רבינו הקדושת ציון וצוק"ל לערוך שולחנו המהור בבית המדרש ולא בהסוכה, כדי לקיים חוב סעודה ביום טוב.

משא"כ איגוד ההושענות אינו כלל חוב אלא מנהג, ואין חוב שיהא מתוך עונג ונעימות, לכן שפיר אגד ההושענות במסירות נפש בהסוכה אע"פ שירדו גשמים, כי בכונן דא לא נקרא הדייט, כי אינו נוגע כלפי שום חוב, ודפח"ח ושי" דברי קדשו.

כדוע היה לו לרבינו מר"ש זצ"ל עבודה גדולה ונשגבה באיגוד ההושענות בליל הושענא רבה. והיה נהג לפום לעצמו בעת עבודת הקודש כמה תנועות קודש מצדיקים הקדומים, ביניהם התנועה "גלות גלות" מהרה"ק

רבי אייזיק'ל מקאלוב ז"ע, וכן התנועה של יום שבתון המזוהם להרה"ק בעל בני יששכר ז"ע ולמענ"ק ויש מייחסים אותו שאבדוהו דכולהו הוא הרה"ק הרבי ר' מרדכי דוד מדאמבראוא ז"ע, אשר זמרו אצל רבו הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע, ומשם קיבלו הרה"ק הבני יששכר זצ"ל.

קול צמח איש צמח שמו הוא דוד בעצמו

פעם בהושענא רבה שח רבינו מר"ש זצ"ל, שהיום הוא האופיזא דדוד מלכא משיחא, ומצינו שדוד המלך התפלל על ביאת המשיח, כמו שאמרנו עכשיו (באמרת השיר הנעלה) הפסוק בתהלים (קל"ב ו'), שם אצמית קרן לידו ערבותי נר למשיח, ולמחר בפיוצי ההושענות ליום הושענא רבה אומרים (פיט אויבן ישער) איש צמח שמו הוא דוד בעצמו.

ויש חילוקי דעות בין המקובלים (עי' שלה"ק ווי העמודים פכ"ז) אם משיח ידא משיח בן דוד או דוד הוא משיח בעצמו, ואמנם למחר בפיוצי הג"ל אומרים כי משיח הוא דוד בעצמו, וכן אומרים גם בתפלת ממוקמך (קדושה של שחרית לשבת וי"ט) וענינו תראנה מלכותך כדבר האמור בשירי עורך על ידי דוד משיח צדקך (ועי' דגל מטה אפרים פ' בדר ד"ה א דוד).

יעזור השי"ת בזכות דוד מלכא משיחא שהשכינה הק' יגאל מגלות יחד עם כל ישראל ונוכה לקרב ביאת המשיח ולראות דוד מלך המשיח על כסא מלכותו בנאוה שלימה בבי"א.

שנה אחרת האריך רבינו מר"ש זצ"ל בענין זה, ואמר לכאר שהדבר תלוי אם תהיה הגאולה בבחינת עתידה או בבחינת אחישנה, ועל דרך אומרים ז"ל (סנהדרין צ"ג) זכו אחישנה לא זכו בעתה.

ולכן בהושענא רבה אושפיזא דוד מלכא משיחא או מתפללים ואומרים, קול צמח איש צמח שמו הוא דוד בעצמו מבישר ואומר, שדוד המלך בעצמו יבוא לגאולה בבחינת אחישנה, בקרוב במהרה בימינו השתא בעגלא ובזמן קריב.

כסעדת שלמה בשעתו

רבינו מר"ש זצ"ל התבטא פעם ביום הושענא רבה בהתרגשות, שבעת היא הסעודה האחרונה שאוכלים בהסוכה בהאי שתא, ונצטטר לחכות שנה שלימה עד שנוכה לשבת עוד הפעם בהסוכה ולקיים המצוה.

יהודא עילאה

האב והבן

פעם בעת ההקפות כאשר הכריזו לכבר את רבינו מר"ש זצ"ל בהקפות, בטעות החליפו את שמו בטעות עם שמו הק' של אביו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק הקדושת ציון וצוק"ל, ואמרו "מורה מורנו הרב רבי בן ציון בן מורה מורנו הרב רבי שלמה מכויר עם כבוד התורה", כשמוע רבינו מר"ש זצ"ל אך שקראו לו בטעות, צוה מיד שלא יקראו עוד הפעם בשמו הנכון כדי לחקן את המעות, אלא הלך בקריאה זו שנאמרה בטעות לרקוד לכבוד התורה.

ובאותה הקפות עמד הגה"ק ר' יהושע וואלף ואפערין ז"ל והסתכל בעבודת הקודש ורקד בהתרגשות עצומה שלא כדרכו, מתחילה ועד סוף, ואחר כך סיפר שראה את רבו רבינו הקדושת ציון וצוק"ל רוקד הקפות לכבוד התורה ביחד עם בנו רבינו מר"ש זצ"ל. ויהי לפלא.

ופעם אמר רבינו מר"ש זצ"ל ששמעם זה צריכים ליתן להציבור סעודה בהרחבה, כי יעבור שנה שלימה עד שנוכה עוד הפעם לקיים מצות ישיבת סוכה, והכל הולך אחר החיתום. והוסיף עוד טעם, מפני שכשנוכה לביאת המשיח שהוא דוד המלך ע"ה כמו שאומרים היום בנוסח הושענות (פיט אויבן ישער), איש צמח שמו הוא דוד בעצמו, אז יתקן הקב"ה סעודה גדולה להצדיקים.

וסיים רבינו מר"ש זצ"ל, שצריכים לבקש מהשי"ת שיתנו לנו רשות ליכנס להאריסטון לצדיקא בקרוב במהרה בימינו.

מוציא שפתך תשמור

סיפר הר"ה ר' משה דוד שטראם ע"ה, ששמע תשכ"ח לפ"ק ואילך, היה נוסע בכל שנה ושנה לחג הסוכות לשוהות בצל רבינו מר"ש זצ"ל. שנה אחת רצה ליכנס אל הקודש פנימה, וכששאל את המשב"ק הרב שמואל הורוויץ ע"ה, נכנס אל רבינו מר"ש זצ"ל ויצא עם תשובתו בפיו שרבינו מר"ש זצ"ל אמר שהיום אינו מקבל את הקהל, אבל ר' משה דוד חשב שאין מתכוונו לשמוע בקול המשב"ק, וכרב בעצמו פתקא ונתן לרבינו מר"ש זצ"ל, אמר לו רבינו מר"ש זצ"ל, ר' משה דוד, אם אמרתי שאני מקבל היום קהל, או איני מקבל".

לעת ערב אחר תפלת ערבית התקשרו אליו לבית האכסניא שרבינו מר"ש זצ"ל קורא לו, כשנכנס לה'קויטל שמוכ"ב אמר לו רבינו מר"ש זצ"ל, "אני לא הייתי משלחך, אבל בא נגיד אחד על חג הסוכות ורצה להכנס, ובכל פעם שהוא נכנס מתמשך לזמן רב, והיום הרי צריך להיפרד מן האורחים ולא רציתי שיעכבני זמן רב, על כן אמרתי לו שאני מקבל קהל היום. וכשנבאת אתה לבקש להכנס לא רציתי מחמת שכבר היה לי פליטת פה, ולא רציתי לעבור על הפסוק מוצא שפתך תשמור ועשית. אבל כיון שכבר נעשה לילה וכבר הוא יום הבא, אזי אפשר לך לבוא".

[ר'] משה דוד השיב כדרכו, שזה מרומם באותה שנה מ'וצא ש'פתך ת'שמור ו'עשית ר"ת תשמו"ו לפ"ק, ונהג רבינו מר"ש זצ"ל והעלה בת שחוק על פני קדשו].

זמני ימים מקדם

בהשגים שהיה משכן כבודו של רבינו מרדכי זצ"ל בקראוניהם היה נהוג ששלשה חסידים היו מקימים הסוכה מחוץ להיכל בית מדרשו, שהיו בעלי כח גבורי חיל, ה"ה, ר' ליבוש שפירא ע"ה, ר' ישראל משה גערמאן ע"ה, ר' דוד דעמביצער ע"ה. וכאשר סיכנו את הסוכה בסכך היה רבינו מרדכי זצ"ל עומד שם עם קנה ארוכה בידו, והיה מסתכל בכל מקום שלא היה הסכך עבה כמנהגנו, היה מראה בהקנה "דא זאל מען צויליגן, דא זאל מען צויליגן". וכו'. והיה רגיל לשאול כמה פעמים, "ר' ליבוש וואס מוסטו יעצט?" והיה משיב "ב"בין מסכך לשם מצות סוכה" [ור' ישראל משה היה רגיל להשיב "א רבי זאל לעבן, כ"בין מסכך לשם מצות סוכה"].

והיו מסככים בסכך עבה ביותר עם קנים ארוכים אשר חתכו בשפת חיים [וכן נהגו גם בכל השנים שהבחוריו חמדו היו נוסעים לשפת חיים לחתוך קנים ארוכים, ורק בערוב ימיו ממש התחיל לסכך עם מחצלות למרות שלא היה שבע רצון מזה באומרו בבמה הודמנויות "דער קאמפניקער ווידער וואלט דאס נישט גענוצט"].

בילל ב' רסכות היה המנהג שהפיוט "האדרת והאמונה" היה רבינו מרדכי זצ"ל ורקד סביב כל הסוכה בעיגול וכל הציבור היו ורקדים יחד בעיגול [רק רבינו מרדכי זצ"ל היה מרקד סביב עם הציבור בהעיגול יותר באמצע], וכעין מה שנוהגים עד היום ביום בשמחת תורה בפיוט "שישו ושמוחו". אך בשנים הגאון הרה"ק הגיע הרב ליד סכנת נפשות מרוב הציבור, לכן הכריז הרה"ק ר' יודל אייזיק ע"ה בפקודת הקודש שהציבור לא ירקדו עוד סביב אלא כל אחד יעמוד וירקדו על מקומו, ומאז נקבע כן המנהג.

בשמיני עצרת ושמחת תורה היה רבינו מרדכי זצ"ל מרקד באמצע העיגול בבית המדרש, והיה נהוג שאמו הרבנית הצדיקה חיה פראדל ע"ה ישבה בקצה הבית המדרש על גבול עזרת האנשים ועזרת נשים. ורבינו מרדכי זצ"ל היה מרקד בספר תורה עתיק ויזמן מהרה"ק

רבי מאשילי ממשערנאביל ז"ע אשר הביא הנגיד ר' אליעזר גינזבורג ע"ה נשיא ישיבתו הק' [אבל אחר ששחל"ה מכרו יורשיו את הספר תורה בעד הון עתק, ומאז רקד רבינו מרדכי זצ"ל בספר תורה אחרת].

(מפי הרה"ק ר' ליבל האגמער שיחי' ועוד קני א"ש)

פעם בתקופה ראשונה בבארא פארק, כאשר הסוכה היתה בקצה הבית המדרש, במקום אשר לימים הקימו שם ה"קאטוע שטיבל" [בערך בשנת תשל"ה לפ"ק], כאשר בא רבינו מרדכי זצ"ל קודם חג הסוכות להשגיח בהסוכה, הכחין שיש קצת הפסק בין הסכך ודפנות הסוכה, ואנ"ש שעפ"י הלכה לית דין צורך בשש, אמר רבינו מרדכי זצ"ל שאצל מרן רביה"ק מצאנו ז"ע היה קפידה גדולה ודפנות הסוכה יגיעו עד להסכך ממש. והביאו את מפות לבנות לכסות את ההפסק.

(מפי הרב שמחה פינחס שטראהלי שיחי' משוב"ק שהיה נוכח שם)

בישני מכל דור

פעם אחר אמונת יום כיפור קמן בערב ראש חודש אלול נגש לביכור מרדכי זצ"ל רב אחר ושאלו, "יש לרבינו המבין אשר אומרים [יום כיפור קמן, וסליחות, ותפלות יום הכיפורים] "אשמנו מכל עם", בוודאי אשמנו בגדנו גולנו וכו', אבל היאך יאמר לומר אשמנו מכל עם, הכי אשמנו יותר מהגוים השפלים והנבזים, אתמהרה".

השיב רבינו מרדכי זצ"ל ואמר, "הננו אומרים הנוסח, אשמנו מכל עם, בישני מכל דור. ונראה לפרש הכוונה, שאמונת העולם אומרים שאבותיהם היו כסלים בער ולא יבין עפ"י, נמצא שכל כמה יותר שרם רחוקים מהם הרי הם יותר מוכיבים.

משא"כ בני ישראל בני א-ל ח, הננו יודעים שהננו חוטאים מנוע קדוש מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב אותנו העולם, וכל כמה יותר שהננו מתרחקים מהם הננו יותר נגרעים ופחותים, ואיזה פנים יש לנו כלפי דורות הקדומים, הלא כושה תבסה פנינו, אוי ואבוי אוי וזמר לנו.

יש להוסיף השם משה, שכידוע הוא ר"ת שבת הוא מ'לועזק ורפואה קרובה לבוא". והיה בזה רוח הקודש כפול כי לא הודיעו כלל לרבינו מרדכי זצ"ל שהוא עומד לעבוד ניתוח.

והוסיף ר' אישעש לשאול, "אך הרי הניתוח אמור להתקיים ביום ערב שבת, ולא בשבת קודש, ולא אומר הרבי שב"ת הוא מ'לועזק". השיב רבינו מרדכי זצ"ל, "מ'קען נישט וויסן, אפשר וועט עם זיין אין שבת". ולמעשה אכן נדרה הניתוח ליום המחרת שעצם יום השבת קודש. וראו שוב שלישיית היאך שרות הקודש נורקה בו, חוט המשולש ברוח הקודש. ויהי לאלף.

(הבעת תורה להרב שמעון קליין שיחי' מיינזאן שהמציא דבר זה לידנו)

וזהו הפי' אשמנו מכל עם בישני מכל דור, רביון שיש לנו להתבייש מהרבה כלפי דורות הקדומים, נמצא שהננו אשמים ונרועים מכל עם, כי הם אינם מתביישים כלפי הדורות הקדומים שלהם, כי אדרבה ששים ושמוחים כמה שהם מתרחקים מדורות הקדומים.

(מפי האבדק היקר ר' נפתלי צבי גיפס שיחי')

איזהו חכם המכיר את מקומו

פעם כאשר ביקר רבינו מרדכי זצ"ל במתנה ישיבה קטנה, אודמן מילתא שנפגש עם איש מוצר ישראל שהיה רד בסמיכות מקום מעבר לרחוב, ואמר הלא לרבינו מרדכי זצ"ל, "מקור מוציא הוא מעיר דווינסק, הרבי שמעו פעם מהעיר דווינסק?" השיב רבינו מרדכי זצ"ל, "וודאי, מי לא שמעו מעיר דווינסק, הלא שם כיהן ברבנות הגאון ר' מאיר שמחה ז"ל [בעפ"ה ס' אור שמח]."

אחר כך נענה רבינו מרדכי זצ"ל ואמר, "בימי קדם לפני המלחמה היו אלפי אלפים עירות כרכים וכפרים שדרו בהם בני ישראל, אך רובם ככולם נשתכח זכרם ואין זכר למם. וגם העיר דווינסק יע"א לולי שביהן שם הגאון ר' מאיר ששחה ז"ל יתכן שהיה נאבד וכו'.

ואפשר להמליץ על כך לשון חז"ל (עי' אבות פ"א מ"ו) "איזהו חכם המכיר את מקומו", מי הוא חכם בישראל, הוא אשר מכירים את מקומו ועירו על שמו. הגאון ר' מאיר שמחה ז"ל מכירים את מקומו ועירו דווינסק מפני שהוא כיהן שם".

(מפי האבדק היקר ר' נפתלי צבי גיפס שיחי')

עניני עבודת ד' בשמחה [ד]

עבדו את ד' בשמחה

סיפר הרב בערל הכהן ווייס ע"ה (ברשת הגהה ליה"ק ר"ח אב באתה השנים) ששמעו מפי אחד מהחסידים, שפעם בחיותו אבדק נכנס אל הקודש פנימה לרבינו מרדכי זצ"ל בפתאם ופריון, והתאונן לפניו שהוא מרגיש שאינו מתעלה בעבודת הש"ת ומרגיש יכשות וכבדות.

אחז רבינו מרדכי זצ"ל את ד' האבדק וקירבו אל לבו המהור, ואמר לו במאור פנים דרורים נרגשים ומלאכים, "קינד לעבן, דאס איז מעשה בעל דבר! דער בעל דבר וויל דער מענשט זאל איינפאלן אין איש, ערעט ער אים צו, ערעט ער אים איין, "ביסט נארישט", דורכדעם צוברעכט ער אים, אז ער צוברעכט אים האט ער אים שוין אין דער האנט, ער קען טוען מיט אים וואס ער וויל. פארקערט, מ'דארף ויד מחזק זיין! מ'דארף ויד האלמו!"

עניני תשובה [ה]

כי לא ידח ממנו נדח

פעם שאלו את פי רבינו מרדכי זצ"ל, שהנה"צ ר' נפתלי מייטלבוים זצ"ל האדמו"ר מברגין סיפר ששמעו מפי וקנו הרה"ק רבי מנחם מנחם זצ"ל ששמעו מפי חז"י הרה"ק רבי בער מראדאשיץ ז"ע [שהיה חתן בנו הרה"ק רבי ישראל יצחק מראדאשיץ זצ"ל, ואחר נישואיו היה סמוך על שלחנו של הרה"ק ר"ב מראדאשיץ זצ"ל], שאמר לפרש המשנה בסוף מסכת יומא (פ"ח מ"ט)

האומר, אחמא ואשוב, אחמא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

שברך רמו מרומו בזה כמה גדול כוחה של תשובה, שאדרבה אפילו אם האדם חוטא במזיד וכשאת נפש, ואינו רוצה לעשות תשובה, עם כל זה אם אחר כך מתחרט ומתנוצץ בלבו הרהורי תשובה, אז עולה תשובתו לפני כסא הכבוד, כי שערי תשובה לא נעולו.

וזהו הרמז, האומר אחמא, שאומר כפה מלא שרצה לחזות במזיד רח"ל, ואש"כ אחמא, שיתאם עוד פעמים ושלש, ואשוב איין, שאומר שאינו אפילו רוצה לעשות תשובה, עם כל זה, מספיקין בידו לעשות תשובה, שאם רק ישוה מיד מקבלו הקב"ה, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה, ע"כ תוכן דבריו הקדושים.

ונסתפקו אם שפיר דמי להעלותו על הדפוס, כי הלא הוא נגד הפשט הפשוט, וחז"י שמא יאלמו מזה לעבור עבדות בשאט נפש רח"ל.

והתבונן רבינו מרדכי זצ"ל בדבר והשיב, שאכן בעצם אין לומר כן, כי לכתחלה צריך האדם לדעת שאסור לעבור עבירה, וד' אלקך א-ל קנא ונוקם, ואות דין ואות דיין, אבל עם כל זה יש להרפס, "ווייל דאס איז א ווארט וואס מ'דארף וויסן", שאם המצא תמצא מי שח"ו עבר עבירה ונפל לדיומא תחתונה, צריך לדעת שלעולם אפשר לעשות תשובה, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

(מפי נכדו הרה"ק בנש"ק ר' מנשה מייטלבוים שיחי')

שישנו ושמחה בשמחת התורה

על ידי השמחה בהקפות הקב"ה מקבל התפלות וזוכים לכל מיני ישיועות

שח רבינו מרדכי זצ"ל בילל שמיני עצרת באחד השנים, מבואר בספרי תלמודי בעל שם הק' ז"ע, שבוה שאנו מרקדים הקפות עם הספרי תורה, הקב"ה משמח עמנו.

והנה המגיד הגדול הרה"ק הרבי ר' בער ז"ע (עי' מאור עינים פ' כ, תשא, ושפתי צדיקים פ' שמות) דקשה על הגמרא (ברכות ו:) הקובע מקום להפלתו אלקי אברהם בעורו, והנהג בעצמן, מי שקבע מקום לתפלתו בבית המדרש, שקנה לעצמו מקום, ושם הוא מתפלל בתמידות, אבל איננו יודע לכונן פירוש המילות, וכי יעלה על הדעת שתרא תפלתו רצויה יותר ממי שמכוון פירוש המלות, רק שפעם מתפלל במקום זה ופעם במקום אחר ואין לו מקום קבוע.

ומכאן קושא זו פירש דברי הגמרא על פי דברי הוזהר הק' (תקצ"ז ח' ט' בה): שיש הרבה תפלות שהם נשארים בזה העולם ועדיין לא עלו השמימה, כי צלותא ואורייתא בלי דחילו ורחימו לא פרחת לעילא (וזה"ק ח"ג בה): כי דחילו ורחימו [שהם יראה ואדבה] נקראים תרי גרפא, וכיון שהתפלות אין להם הכנפים אינם עולים למעלה. אבל מי שמתפלל באהבה ויראה, הקב"ה מקבל תפלתו ויש להן מקום מיוחד בשמים. וזהו המכוון, הקובע מקום לתפלתו בשמים, פי' שהוא מתפלל באהבה ויראה, או אלקי אברהם בעורו, שהקב"ה שומע תפלותיו.

ובספר הזה ציון להגאון המקובל ר' עמנואל חי ריקי ז"ל בעמח"ס משנת חסידים [אשר המשנת חסידים כידוע הוא השלחן ערוך לקבלה, והיה מקובל גדול בברור], הביא עצה יעוצה שהתפלות יעלו לרצון לפני אדון כל ולא ישארו

בזה העולם, והוא שיתפלל בשמחה, ואז תפלותיו עולין עד כסא הכבוד ואינם מתעכבים עלי דרך.

ומביא רמז על זה מפוסק (תהלים ק, ב) עבדו את ד' בשמחה, עבדו' היינו על דרך שאמרו חז"ל (תענית ב:) ולעבדו בכל לבבכם (דברים יא, ט), וכי איזה עובדה היא בלב, זו תפלה, דהנה יש ר' עולמות, אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, והראשי תיבות שלהם הם אבי"ע, שהוא ר"ת של פסוק זה ע'בדו א'ת א' בשמחה, שעל ידי עבודת הלב בשמחה עולים התפלות למעלה מעולם האצילות והולכין עד כסא הכבוד.

וכן כתב החיד"א ז"ל בספרו חומת אנוך, שכל המדרגות של האר"י הק' ז"ל לא היו לו אלא משום שהיה האר"י מתפלל בשמחה, ועל ידי זה זכה להיות מה שהיה.

ויש להוסיף, שעל זה מסכים שם הפוסק בתהלים, בואו לפניו ברננה, היינו שהתפלות באים לפני כסא הכבוד בלי שום עיכוב, וזהו לפניו.

והנה בזמן שבת המקדש היה קיים היו כולם שמוחים כשהיו באים לבית המקדש, כגון בראבת ביכורים שהיתה עם כל זמר כמבואר בחז"ל (מכסרים פ"ג מ"ד), ובשמחת בית השואבה היו משמחים י' ימים ו' לילות ולא נתנו תנומה לעפעפע ושנית עינים נדרה, והיה השמחה עד אין לשער ואין לתאר.

אבל בזמן הזה יש הרבה אנשים שאי אפשר להם להיות בשמחה, כגון מי שהוא חולה או שיש לו חולה בתוך ביתו ואינו יכול להיות בשמחה, או מי שדואג בעניני שידוכים או בעניני פרנסה ומכס, ומכל מקום גם הם צריכים להתחזק ולעבוד את ד' מתוך שמחה. ועל ידי שאנו מקיימים מצוותיו בשמחה, הקב"ה משמח עמנו כנ"ל.

(מכתבי ידידנו הרה"ג ר' יהושע אשר וויסבולס שליט"א אבד"ק סערצין)

עניני חג הסוכות [ב]

שפני נמים לבך

סיפר הרה"צ ר' שלום שליט"א, שפעם השאיל בחור אחד לרבינו זצ"ל ביום הושענא רבה מחזור קטן בכדי שיהא נוח לו לאחוז בשעת ההקפות סביב הרבינה באמירת ההושענות, ואחר ההושענות כאשר החזירו רבינו זצ"ל היה המחזור רמוב מהדמעות שזלגו מעיניו הק'.

ושנה אחת לזה רבינו זצ"ל קונטרס ההושענות מוהר"צ ר' שלום שליט"א, וכאשר החזירו אחר אמירת ההושענות היה רטוב ומלא דמעות מקצה אל הקצה.

עניני צופיות

בת פלוני לפלוני

סיפר הנה"צ ר' פסח הלוי מיללער ז"ל אבר"ק המעלניק, שראה פעם רוח הקודש גלויה אצל רבינו זצ"ל, שבנו הרה"ג ר' אלימלך שליט"א הגיע לפרקו והתקשה למצוא לו זוג הגון, ויהי כאשר נכנס אל הקודש פנימה בפתקא ופריון, אמר לו רבינו זצ"ל, "דער שידוך איז דא! אבער אדערווייל מוט עס וויי". וכלומר שהוא רואה כמו עיניו את השידוך שכבר מוכן ומזומן, ואל דיאג בדבר, רק לפי שעה כואב לו על שקשה זוגו של אדם בקרעית ים סוף. ואמנם לא ארכו הימים, ובא בנו בקשרי שידוכין זוגו הגון כאוות נפשו. ויהי לפלא.

[הנה"צ אבר"ק המעלניק ז"ל הפליג אז בגדולת קדושתו של רבינו זצ"ל באופן מופלג שהכל ראו בחוש אצלו רוח הקודש על כל צעד ושעל. וכידוע היה מקושר לרבינו זצ"ל בקשר אמין, וכפי שסיפר ב"ק מרן אדמו"ר עמ"ד שליט"א בניהום אבאים אחר פטירתו, שרבינו זצ"ל התבטא ואמר שהוא רואה שקיום התורה לדורות הבאים ידא על ידו ועל ידי בניו].

(מפי הנה"צ אבר"ק המעלניק ז"ל
שסיפר לנו כן כאשר שוחחנו פעם פעם בדברים שעמדו על הפרק)

חדא מסכתא או מסכתא אחריא

סיפר הנה"צ ר' בן ציון אברהם יעקב הלברשטאם שליט"א אבר"ק קהל חסידים וועסעניש לעיקרואו, שלפני הרבה שנים כאשר גמר פעם מקצוע אחד בתורה, ורצה ללמוד מקצוע אחרת, והיה מסופק איזה מקצוע ללמוד, ומצד אחד היה לו ידד וריע פלוני שעסק במקצוע אחד וראה פרי טוב בעמלו, ואיזוהא נפשו גם הוא לעסוק בו ולהצליח כמותו, אבל מצד שני היה לו סברא ללמוד מקצוע אחרת, והיה מסופק בדבר.

ויהי כאשר נכנס אל הקודש פנימה לש"ב ב"ק רבינו זצ"ל, הגיש פתקא ופריון כנוהו, והציע שאלתו וספיקתו אם ללמוד מקצוע א' או מקצוע ב', בלי לפרט הסיבות והנימוקים למה להעדיף אחת על האחרת. השיב לו רבינו זצ"ל שילמוד מקצוע א', ולפליאנו ותרומתו הרוסי, "און ס'איז חשוב'ער ווי פלוני [ופירש את שמו המלא]!"

המשב"ק הרה"ג ר' ברוך חנה גרינפעלד שליט"א כהיום רח"מ דקדחתנו הק' בלאנדאן היה נוכח שם, ולא הבין כלפי מה נתכוון רבינו זצ"ל באומרו "און ס'איז חשוב'ער ווי פלוני", וניסה ליישב כוונת רבינו זצ"ל. השיב לו הנה"צ ר' בן ציון אברהם יעקב שליט"א, "און צורך ליישב דבריו של הרבי, אני בהנתי הישב כוונת דבריו הקולעים אל השערה".

וראה עין בעין היאך שרוח הקודש הופיעה בבית מדרשו, ואף פרט קטן לא נעלם ממנו, ושכינה היתה מודברת מתוך גורנו.

(מפי בעל העובדא הנה"צ אבר"ק קהל חסידים שליט"א)

לחץ זו הדחק

סיפר רבינו זצ"ל שאיש אחד שאל מהנאון בעל חפץ חיים ז"ל, מה צריכים לכוון בעת ההקפות בהושענא רבה, בשעה שמסבבין את הרבינה שבע פעמים. והשיב, שצריכים לכוון שלא לדרוס על רגל חבירו, דיבון שיש צפיפות גדולה, אם ידרוס יהא קשה לו לארואת על רגל של מי דרס וזאת מי הוא צריך לפייס על זה, ודברים שבין אדם לחבירו אין מכפר עד שירצה את חבירו.

הושענא נא שואנים הושענא

רבינו זצ"ל התבטא פעם בשעור חורש"א באחד השנים פרשת ויצא לגבי הענין שעקב אבינו ע"ה בהיותו אצל לבן הארמי פיצל בהמקלות, וכדכתיב (בראשה

ל, ו), ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולזו וערמון ויצלל בהן פצלות לבנות מחשוף הלבן אשר על המקלות וגו', שכאשר אוגדים ההושענות בהושענא רבה וכורכים עליהם על לולב הרי הם נראים כפצלות לבנות, "און דאס האט א שייכות מיט דאס", סתם ולא פירש, והיה ניכר מכותלי דבריו הק' שזמנו בזה ענין נשגב, ואין אתנו יודע עד מה.

(מפי הרה"ח ר' מרדכי קארוואליענקא שיחי')

קשר עליון

סיפר הרה"ח ר' ישראל שלמה לאנגער ע"ה מוואדאוויץ-מאראנאטא, שהיה נוכח פעם בשמחת תורה אצל ב"ק מרן אדמו"ר הנה"ק הקדושת ציון זצוק"ל ה"ד, ויהי בליל שמחת

ונמצא חן וישראל טוב בעיני אלקים

סיפר הרב משה יצחק ווייס שיחי' מריבין תורה בישיבתו הק', שכאשר הניח תפילין לראשונה כ"ה סיון שנת תשס"ג לפ"ק, בחודש ימים לפני שנכנס לעול התורה והמצוות, המתין להכנס אל הקודש פנימה אחר התפילה יחד עם אביו להבחיל"ח המנוח הרב בערל ווייס ע"ה.

ואביו הרב בערל ע"ה המתין במקום אחר לכדו ועיין בספר, ויבלח"ט הרב משה יצחק שיחי' שח עם שנים מדידיו שלמדו אחר בכתה אחת, ה"ה, הרב לייבוש מיללער שיחי' ממאנטראל, והאברך חיקר ר' חיים ברוך שטראחלי שיחי', וכדרך בחורים צעירים בני י"ג שנה שוחחו על דא ועל הא, וכיון שעמדו אחר התפילה עדיין לא היו פיארות ראשו מסודרות יפה, ואחר מדידיו הנ"ל אמר לו שהוא צריך לסדר פיאיותו לפני שנכנס אל הקודש פנימה, ואחר אמר שהדבר לא מעלה ולא מוריד, כי רבינו זצ"ל לא יתן לב לזה ודרכו נבדחו מדרכנו וכ' וכ'.

אחר זמן מה קראו אביו הרב בערל ע"ה שהגיע התור שלהם להכנס אל הקודש פנימה, ויהי כאשר אך דרכו על פתח הדלת והגישו הפתקא, נענה רבינו זצ"ל ואמר לו במאור פנים כדרכו בקודש, "מ'דארף נישט אויסזעהן שייין", ואף הוא היה מתכוון שהעיקר הוא למצוא בעיני אלקים ולעבדו ית' ככל לב ונפש, ולא לתת לב לעניני חיצוניות ודברים טפלים.

אביו הרב בערל ע"ה שלא ידע מכל השיחה הנ"ל נתפלא הרבה, ולא הבין כלל פשר הדברים ועל מה יסובבון, וכי מה ענין פיארות נאות להנחת תפילין לפני שנעשה בר מצוה, והיה בעיניו כמדרש פליאה. או אז גילה לו בנו הרב משה יצחק שיחי' מה ששח עם ידידיו, וראו עין בעין היאך שרוח הקודש נזרקה בפי רבינו זצ"ל, ויהי לפלא.

(מפי בעל העובדא הרב משה יצחק שיחי')

שלא שינו את לשונם

חורש אלול שנת תש"ס לפ"ק, שבועות אחדות אחר שנותר רבינו זצ"ל בכתר הארמונות, נכנס אל הקודש פנימה איש אחד שהתנהג בדרך עזות, והיה רגיל לעתים תכופות לדבר בשפת ענגליש' להיות בדרך המתחדשים. והלא שאל מרבינו זצ"ל בדרך עזות בשפת אדיש, "דער רבי האט צייט פאר מיר?"

רבינו זצ"ל לא הכירו כלל קודם לכן, אבל לפליאתו השיב לו בשפת ענגליש' שלא כדרכו, "הנני מרוד מאוד בעת. בבקשה ממך שתבוא בזמן אחר. אבל נא לצלצל מקודם להודיעני". ונזכחו לדעת שרוח הקודש נזרקה בו, שהרגיש שהלא היה מדבר בשפת העמים, והשיב לבסיל כאוולותו.

(מפי אחד מאנ"ש שליט"א ששמעו בשעתו מפי בעל העובדא)

תורה אחר ההקפה השביעית אחר שרק רבינו הקדוש ציון זצ"ל רקדו כל הבחורים סביב בעיגול, וצוה רבינו הקדוש ציון זצ"ל לכדור חביבו רבינו זצ"ל שיכנס לתוך העיגול לחקוד עם הבחורים למרות שהיה אז ילד צעיר לימים, ואמר לו שיאחו בחגורתו של ר' ישראל שלמה הנ"ל [שהיה אז עדיין בימי בחורותו], באומרו "כאפ דוך אן אין איב, אבער פעסט!"

(מפי הרב בנימין גראס שיחי' מטאראנטא)

אתרונא דאית ביה תרתי

כתב רבינו זצ"ל במכתב"ק בחודש אלול שנת תשל"ו לפ"ק, חרשים אחדים אחר הנסיעה הגדולה לרגל חג השבועות, לעורר אנשי שלומו לקנות אתרונם מאר"ק שהיה מוקדש לתמיכת אברכי אנ"ש בירושלים עה"ק ח"ו, ולהק"ק, ו"טעמי ונימוקי עמי משום דתרתי למעלייתא, דנוסף על המבחר הרב שבדידים במחירות נוחות השוים לכל נפש, זאת ועוד אחרת דכל השבח היותר על הציאה מוקדשת להחזקת אברכים ירדן כבולל עה"ק ירושלים תובב"א. ואין לך הידור מצוה גדולה מזו לעשר את האתרונ במצות צדקה ותלמוד תורה כנגד כולם.

והנה מן המותר לשבח את הכולל הנודע לתהלה, ברם לעצור במליץ לא אוכל. הן בעליית הרגל בחג השבועות העל"ש באר"ק, נודען לי לשהות שבוע חרא בירושלים קרתא דשופרא, ועל"ן לבי כאשר באתי בבדיה"מ הכולל ובעיני ראיתי אברכים מופלגים בתו"ש כהאי אתרונא דאית ביה תרתי מעם וריח עמלים בתורה בהתמדה רבה ונחמדה.

ושאבתי מלא חפנים נחת לראות בתפארת פירותיו של האי אילנא דהיי ב"ק מרן אאמו"ד (שליט"א) [זצוק"ל], וברכתי ברכת הנהנין להא"ל הטוב שבערותו ית' הכולל משגשג וציון וקרנו מתוכם בעוז והדר. על כן משכו וקחו לכם מצות חבילות, לקחת אתרונ והחזקת תורה בבת אחת."

איהו ומזליה חזי

סיפר רבינו זצ"ל, הנה המנהג בחז"ן לארץ הוא לקבור בר מינן במלית, ובכמה מקומות פוסלים את המלית על ידי הסרת כנף אחד ונשארים שלש

יהודא עילאה

חזי זהיר בנחלתן שלא תבויה

עובדא היה באחד מיוצאי ישיבתנו הק' שנקלע למצב קשה, והבנים רבינו זצ"ל בעיבו הקורה לפשר בהענין, והלא בחיותו במצב קשה ציער את רבינו זצ"ל הרבה עד בלתי נשוא. רבינו זצ"ל הבלג על צערו, וקיבל הדבר בדומיה. לימים בא אחד מהחסידים בקשרי שידוכין עם אחד מבני אותה משפחה, וכמובן גרם מזה צער רב לרבינו זצ"ל, אבל רבינו זצ"ל העביר על מדותיו, ואמר לאותו חסיד שאינו

כנפות. אבל הגר"א מוויילנא ז"ל צוה לתלמידו ונאמן ביתו הרה"ג ר' סעדיה ז"ל שלאחר פטירתו יקבורו במלית כשרה ולא יפסלוה.

בינתיים חלפו ועברו הרבה שנים, ויהי בעשרת ימי תשובה שנת תקנ"ח לפ"ק נכנס הרה"ג ר' סעדיה ז"ל לרבו הגר"א ז"ל להפד ממנו, כי הוצרך לנסוע לעיר אחרת עבור איזה צורך, אך הגר"א ז"ל אמר לו שלא יסע לפני חג הסוכות. הרה"ג ר' סעדיה ז"ל דימה בלבו שהגר"א מוויילנא ז"ל חושש שיהיה על אם הדרך בחג הסוכות ולא יהא סוכה מצויה לידי וכו'. ולכן גמר בלבו לנסוע לדרכו, אלא שישתדל ויראה שיהא לו סוכה וכל מה דצריך.

ויהי ביום ג' דחול המועד סוכות באותה שנה נפטר הגר"א מוויילנא ז"ל לשמי מרום, והרה"ג ר' סעדיה ז"ל לא היה שם, ולא ידע שום איש אודות צוואת הגר"א ז"ל שלא יקבורו במלית פסולה.

לאחר כמה שבועות חזר הרה"ג ר' סעדיה ז"ל לוויילנא, ושמע הבשורה רעה שרבו הגר"א ז"ל שבק חיים לכל חי. ונצטער הרבה על פטירת רבו, ועוד הוצר לו מאוד שלא קיים צוואת רבו הגר"א מוויילנא ז"ל לקבורו במלית כשרה. ואז הבין למפרע מדוע אמר לו הגר"א ז"ל שלא יסע מביתו על משך חג הסוכות.

עניני גמילות חסדים [ז]

אחייער ואחיסמך

פעם מדי הילוכו של רבינו זצ"ל ברחוב ראה זקן אחד שהתמוטט וכרע ונפל ארצה רח"ל, והגיעו חברי הצלה לטפל בו, וכיון שנזכר רבינו זצ"ל לראות שהאיש הוא לבדו בלי מכיר וריע, קם ונסע עם חברי הצלה לבית החולים, להשגיח שהרופאים יטפלו עם האיש כראוי וכיאור, למרות שלא היה לו שייכות עם האיש, כי היה רודף צדקה וחסד ככל עת ועיין במורה נדבשה עד להפליא.

(מפי הרב אהרן דוב לעוויטא שיחי'
סופר סת"ם, ששמעו מפי אחד מחסידיו
סקווירא שהיה נוכח שם בשעת מעשה)

מקפד עליו, ולאות ולראיה שאין לו מינא בלבו, יבוא בעצמו להשתתף בהשפחה.

ואע"פ שכידוע מחל רבינו זצ"ל לכל אלו שציעורו והקניטוהו, ומדי יום ביומו בבוקר אחר ברכת התורה אמר שהוא מוחל למפרע כל מי שעתיד לצערו באותו יום, עכ"ל לימים נזכרו לדעת שאותו שציער את רבינו זצ"ל סבל צרות רבות ורעות מרה כלענה כל הימים עד היום הזה ואין תרופה למכתו, וכאומרים ז"ל (אבות פ"ב מ"ה) הוי ודור בנחלתן שלא תכזה.

(מפי אחד מאנשי שלומו שיחיה
מפי בני המשפחה)

יבקש את הנדרף

אם אמנם שרבינו זצ"ל היה דך כקנה ומקבל כל אדם בעונות חן, אבל ראו כמה פעמים שבאשר היה הדבר נוגע לסייע ולתור ולהציל עשוק מיד עושקו או היה רבינו זצ"ל לובש קנאת ד' והנה עוז וגבורה לעמוד לימין אביו, ועשה כל אשר בידו לסייע נדרף ונבוח.

ועובדא הוה, שפעם נתורה סכסוך בין שני אנשים, ואחד מהם ציער את השני באופן קשה, והשקיע רבינו זצ"ל כוחות רבות לפרש ביניהם ולעשות הסכם, בכדי שיפסקו מלצער ולחשכן שלום. אך לדאבון לב, למחרת לא עמד הרודף בדבריו, ועשה עצמו כאילו לא ידע את יוסף, והמושך לצער את הנדרף באופן קשה.

בצר לו פנה הנדרף אל רבינו זצ"ל שיעמוד לימיו, והגביה רבינו זצ"ל את המעלפאן, וצילצל להרודף ואמר לו דברים קשים כבדל, וצעק עליו מחרות שלא כדרכו, "רשע מרשע! רשע מרשע! ויפיל בשנות קצן ליגן אין איין בשר ודם?! אדך בין נעכמן נעוועצן מיט דיר, האט מען נ'ח'ת'מען אז דו וועסט זיין צופרידן. דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון! אדך האף אז דו וועסט זיך בארעכענען אז עס איז דא א רבנו של עולם!"

ובכל עת מצוא נתן רבינו זצ"ל דעתו להשכין שלום בין ישראל ולעזור ולסייע בכל מה דאפשר, ומצניו בשו"ת משנה הלכות (ח"ו אה"ע סי' ע"ט) לגבי נידון של גט בעל כרחו, ח"ל בתוך הדברים, "שהכסף שקיבל לא היה בשביל הגט וכו', והוא קיבל את המעות על ידי הרב הצדיק ר' נפתלי האלבערשטאם מבאבוב שלישי"א שהיה השלישי, אך הכסף הזה שלו הוא וכו'". עיי"ש.

בהזדמנות אחרת כאשר איים מסור לאחד מאנשי שלומנו שימסרנו לשלטונות, נכנס רבינו זצ"ל בעובי הקורה לעמוד לימין אביו להושיע משופטי נפשו, ומצאנו רשימה בכתב יד קדשו בין הרשימות הק' אשר השאיר אחריו ברכה, שרשם רבינו זצ"ל רשימה ארוכה מספרי שאלות ותשובות ופוסקים בענין חומר איסור מסירה

ישיב על כסאי

לבינו אני צריך

סיפר רבינו זצ"ל, שבימי בחירותו בלומדו בארץ ישראל היה ראש ישיבה אחד שנפל למשכב והיה נוטה למות רח"ל, ועמדו סביב ממונו ואמרו ממוני תתלים לרפואתו, והיו כאשר נעשה גוסס ל"ע, היו נוכח אצלו איזה עסקנים שהתחילו לדבר בינם לבין עצמם מי ימלא מקומו בהנהגת הישיבה, וצידדו אולי איש פלוני יא הממלא מקום או אולי איש פלוני, אך נימנו וגמרו שבנו לא ימלאו מקומו, התאור הראש ישיבה הגוסס וצעק בשארית כוחותיו "אדך

שהוא מחמורות שבחמורות (ראה שו"ע ח"מ סי' שפ"ח), וראו בעליל האדך שנתן נפשו בכפו להציל עשוק מיד עושקו.

עניני תשובה

כי קרוב יום ד'

תחת אחד השיחים הזכור רבינו זצ"ל בשם ספרים הקדושים (תפארת שלמה פ' טו ד"ה ורא) שכל אחד צריך להתעורר לתשובה ולפשפש במעשים, באופן שהיה ראו לנאולה השלימה, ולא יבש לקבל פני משה צדקו, ואדרבה על ידי התשובה ומעשים טובים יקרב וימדר נאולה המשיחית.

ומסופר בפי העולם, שהמורה שעות שהיתה תלויה בביתו של הנאון מוולנא ז"ל (ו"ה ג' ד'הו"מ סוכות), בכל רגע ורגע כאשר היה הראה שעובר עוד רגע, ובכל שעה כאשר היה מצלצל ומשמיע קול (בדרך מורי השעות העתיקים), היה מעורר לתשובה, והפיל אימה ופחד. כי המורה שעות ה' מוכיח שכל רגע ורגע נעשה יותר קרוב ליום המיתה, כאשר יעלה הנשמה לעולם העליון, ויעמוד לפני הבית דין של מעלה, ויצטרך לתת דין וחשבון על כל מעשיו.

אבל לעומת זה, המורה שעות שהיתה תלויה בביתו של הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע, גם כן היה מעורר לתשובה, אבל היה מעורר שכל רגע ורגע נעשה רגע יותר קרוב לביאת משה צדקו, והיה מעורר שמושיע עדיין אינו יכול לבוא מפני שאין אנו עושים תשובה, "משיח ווארט אונז זאל'מיר תשובה מוהן, אונז מו'מיר תשובה מוען מ'זאל'מיר זוכה זיין צו דער נאולה שלימה!"

עניני דיבור

בלתי לד' לבדו

תחת אחד השיחים הפליט רבינו זצ"ל ואמר להרה"ח המנה"ר ר' יעקב לייזר מיללער ע"ה [שהיה מקורב אליו הרבה עוד בחי' ב"ק מרח"ק ארמו"ר הנה"ק מרח"ש זצוק"ל], שבימי נעוריו כאשר היה משמיע דרשות ברכים [אשר כידוע בהיותו צעיר לימים חיכם אחר נישואיו] לא עלה בידו בניקל סוף הדרשה, לגמור בדיוורים מתאמים, ונתן לב לזה ועלה לו קצת בקושי. אמנם לימים כאשר כבר לא היה איכפת ליה כלל אם

ווייל אז איינער פון מייענע קינדער זאלן מיד איבערנעמען!"

והוסף רבינו זצ"ל כבדא לישנא, "לבאורא אז שווער צו פארשטיין, א מענטש האלץ שוין ביי די נסיים, ער איז שוין כמעט אויף יענער וועלט, וואלט ער געדארפט אינעם האבן העכערע זאכן, נישט מראכטן ווער וועט זיין זיין ממלא מקום! אבער וועט אים אז דער ענין אז קינדער זאלן איבערנעמען ווייל א מענטש אויך שטארק אין ס'אז אויך וויכטיג, אז אפילו ביי דער נסיסה האט ער דאס אינעם נעהאט!"

(מפי הרה"ג ר' אליהו קופערמאן שליט"א אד"ק סאטשעב ומושיג בכוללנו)

סיום הדרשה נראה יפה בעיני בני אדם אז עלה לו תמיד בניקל, ועל הכלל בולו יצא, שיש לו לאדם לתת לב לעבוד את ד' בכל לב ונפש ולא למצוא חן בלב בעיני בני אדם.

(מפי הרה"ח המנה"ר ר' יעקב לייזר מיללער ע"ה, שהעמידא לנו דבר זה בשעתו, יתא זכרו ברוך)

אמור מעט

סיפר הרה"ג ר' הערשיל ראבינאוויטש שליט"א אב"ד קהלתנו במאנסי, ששאל פעם את רבינו זצ"ל אם בימי קדם הרבו באמונת דרשות בכל עת מצוא, והשיב רבינו זצ"ל כדרכו בקדוש, "וואס ווייניגער מ'זאגט איז בעסער!"

עניני ענוה

מה אני מה הייתי

פעם כשביקר רבינו זצ"ל בעיר מאראנאטא זצ"ו [עוד בחי' אביו ב"ק מרח"ק ארמו"ר הנה"ק מרח"ש זצוק"ל] נגש אליו אחד מוקני החסידים הרה"ח ר' ישראל שלמה לאנגער ע"ה, והגיד לו שנמצא בעיר חולה הערך חרומים, ואנא יתפלל רבינו זצ"ל עבורו. השיב לו רבינו זצ"ל בענותותו הגדולה, "מי אני ומה אני, וכי מה יועיל תפילתי?"

השיב ר' ישראל שלמה, "הלא מקרא מלא דיבר הכתוב משה דיבר והאלקים יענו בקול, ק"ל כידוע הוא ראשי תיבות לרפואה קדושה ל'בוא, ובכן כיון שתפלל ימשך רפואה שלימה". מען רבינו זצ"ל, "אבל הרי אין שמי משה, ואם כן למה יועיל תפילתי?"

אמר לו ר' ישראל שלמה, "אדך זענט יא משה, ווייל די ראשי תיבות פון איינער נאמען איז גנימטריא משה, מען רופט דאך אייך רבי נפתלי צבי הלברשטאם, און די ראשי תיבות ר' נ' צ' ה' איז גנימטריא עניני משה!" ונעתר רבינו זצ"ל לבקשתו והתפלל עבור אותו חולה.

ישיועות מלכו

ולמלשינים אל תהי תקוה

לפני הרבה שנים הגיש איש מורע ישראל ועלילת שוא נגד מוסדותינו הקדושים, בכדי להכריח קהלתנו הק' לעשות ענין מסוים פרטי, והאישים נפל על רבינו זצ"ל שהיה סגן נשיא המוסדות, והיה צפוי ומרדף עליו עונש קשה להושיבו במאסר לכמה שנים רח"ל. ויהי כאשר הגיע יום המשפט בערכאות, מה עשה הקב"ה, באותו היום נהרג העורך דין של המסור בתאונת דרכים ונפל וכרע פגר מת, והוכרחו לדחות את המשפט ליום מאוחר. ויהי לפלא.

המסור לא הבין הרמו מן השמים, ובמצא נחוושה ועוות פנים שבר עורך דין חרש, אמנם זמן קצר לפני יום המשפט החדש שקבעו בערכאות, יד ד' היתה בו, וסבל העורך דין השני התקף לב (האר"י אאק"ט), והתמוטט ונפל ארצה וימת, למרות היותו איש צעיר לימים.

וראו ענין בעין האדך שהשי"ת המושל בעליונים ובתחתונים יצא לעזרת ד' בנבחרים להתגונן על כבודו של אותו צדיק וקדוש אלקי. אחר מיתת שני העורכי דין שלא בדרך הטבע, נסוג המסור אחור, ונתבטל המשפט מכל וכל.

כשמוע אביו ב"ק מרח"ק ארמו"ר הנה"ק מרח"ש זצוק"ל את אשר התרחש, נענה ואמר, "צו הרענענען א גוי א שונא קען מיין רבי נפתלי'שע אל'יין. ער איז דאך א צאנוער

אור שבעת הימים

רבינו זצ"ל הזכיר בשיעור חורש"י בשם הרה"ק בעל בני יששכר ז"ע (אגרא רבקה, ציופי בראשה, אות נ"ו) עה"פ (בראשית א, א) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ובראשית הוא ראשי תיבות או"ר תו"ר רבינו ישראל ב"על ש"ם, דהיינו אור שבעת הימים רבינו הבעל שם הק' ז"ע אשר האיר עיני ישראל באור תורתו הקדושה.

לעזער שיח' ששמע מפי רבינו זצ"ל פעם באיה שמחה, שאמר על דברי רש"י בפרשת יתרו עה"פ (שמות י"ג, ג) ומושה עלה אל האלקים ויקרא אליו ד' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, לבית יעקב, אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, עונשים ודוקוקן פרש לוכרים, דברים הקשין כגדיו, ולבאורה יש לדקוק האדך אפשר שאותם הדיבורים היו לשון רכה ולשון קשה, הרי נצטוו אלה הדברים לא פחות ולא יותר.

אלא יש לפרש על פי דברי רש"י על פסוק הבא, על כנפי נשרים, כנשר הנושא גוזליו על כנפיו שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם לפי שמותיהן מעוף אחר שפורה על גביהם, אבל הנשר הזה אינו מתיירא אלא מן האדם שמא יזרוק בו חץ, לפי שאין עוף אחר פורח על גביו, לכך נותנו על כנפיו, אומר מוטב כינס החץ בי ולא בבני. אף אני עשיתי כן, ויסע מלאך האללים וגו' ויבא בין מתנה מצרים וגו', והיו מצרים וזרקים חצים ואבני בליסטראות והענן מקבלם.

ומעתה אתי שפיר, שזוהו הלשון רכה, שהאדם הפשוט סובר שהוא לשון של ישראל, אבל מאידך גיסא, להבעיל דעת הרי הם דברים חקשים כגדיו, שהשכינה הקדושה צריכה לסבול צרות ישראל צרות רבות ורעות רח"ל, ואתי שפיר שבלשון אחד נכלל חן לשון רכה וחן לשון קשה.

אייניקל" ופנה ואמר לרבינו זצ"ל במאור פנים, "דאס איז דיין מופת!"

אבל בזה לא נסתים העובדא הנפלאה, כמה שנים אחר כך, פנה המסור העובד ישראל לכמה מוחרים מאנשי שלומנו לעסוק עמם במסחר, אך אנשי שלומנו בוחרם את המעשים הרעים אשר עשה הלא והעגנות נפש הגדולה שעשה בשאט נפש לרבינו זצ"ל, סירכו להכניסו לעסקם והשיבו את פניו.

אבל חיכם כאשר נודע הדבר לרבינו זצ"ל מחל על עולבו והעביר על מדותיו, וצילצל לאותם המוחרים מאנשי שלומנו ובא במענה, "עטם ויילטם דאך אוודאי נקמה נעמען פאר מייענעוועגן. איך האב דאך ענק נישט געבעטן. אדרבה, נעמטם אים יא אריין בדי ער זאל האבן פרנסה". המוחרים נדהמו לשמע הדברים ולא יכלו להאמין מה ששומעים, אבל עם כל זה קיימו בקשת רבינו זצ"ל והכניסו את האיש לעסקם.

וסופר הרה"ח ר' ליבוש גרינבערג ע"ה שהיה ידיד נעורים של רבינו זצ"ל מימי קדם, שפעם נדמן לו לשוח עם רבינו זצ"ל אודות פרשה המכאיבה של המסור הנ"ל, והתבטא רבינו זצ"ל, "גלייב מיר, כ'כין מתפלל פאר אים יעדן מאג אז עס זאל אים נישט שארין קיין שום שלעכטם, כאמש ער האט מיד אויך מצער געווען בתנעם על לא דבר".

והדברים מבדילים, אשרינו שזכינו ששתל הקב"ה צדיק כזה בדורינו דור יתמא דיתמא.

(מפי הרב בנימין גראס שיח' מטאראנאטא)

ונפשי כעפר לכל תהיה

סיפר הרב שמואל פריער שליט"א שהוא היה נוכח פעם אצל רבינו זצ"ל עם הרה"ח ר' מאיר ליפשיץ ע"ה [שמקור מוצאו היה מחסידי גור, ונצטרף לעדת חסידי סאטמאר, ונעשה מגדולי הקנאים], ואמר ר' מאיר לרבינו זצ"ל בדרך ידידות, "אהר רבי נפתלי'שע, דו וועסט איין מאג זיין א גרויסע רבי". מיד נתברכמו פני רבינו זצ"ל והפליט מפיו קדשו בבושת פנים מופלגת, "ווען אדך וועל זיין א רבי, וועט מען זיך שעמען צו זיין א רבי..."

(מפי שנים מאנשי שלומנו ששמעו מהרב שמואל פריער שיח'י)

עניני גלות השיכינה

בכל צרתם לו צר

סיפר הרב משה יוסף נאלדפניגער שיח'י ממאנסי ששמע מהרב מאיר

סיפורי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע [ב]

לרגל היומא דהילולא קדישא
כ"ה תשרי

והשב ישראל לנתיבה

זכיתי להכיר חסיד זקן וישיש
הרה"ה ר' שבתי מקרעשוב ז"ל
שהתסופר בצל כ"ק מרן אאמו"ר
הגה"ק זצוק"ל במבאבוב זכ"ק מרן
אאמו"ר הגה"ק זצוק"ל, ועוד הסתופף
בצל כ"ק מרן אאמו"ר הגה"ק מצאנז
זי"ע, ובימי נעוריו עוד הסתופף בצל
הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע.

וסיפר ר' שבתי, שפעם בכ"ה
תשרי יומא דהילולא קדישא של
הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ישב
הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל
עם החסידים בני החבריא קדישא,
ואמר להם, "צאו וחפשו למצוא יהודי
שעוד הכיר את הרה"ק מבארדיטשוב
זצ"ל". כי זה כבר היה זמן רב אחר
הסתלקותו לשמי מרומים.

וכדרכו כן עשו, ויצאו בני
החבריא לשוטט ולחפש, עד שמצאו
איש כפרי שעוד הכיר את הרה"ק
מבארדיטשוב זצ"ל והביאו אותו לפני
הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל,
וצוה את הזקן לשבת.

וסיפר הכפרי שמקור מוצאו ועיר
מולדתו היתה עיר זעליחוב יע"א,
שהיה"ק מבארדיטשוב זצ"ל היה
מתחילה אבד"ק זעליחוב. שאלו
הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל,
"איר האט טאקע געקענט דער
בארדיטשובער, איר האט גערעדט
מיט אים?"

השיב הכפרי לרוב ברותו שלא
בכבוד, "יא, ר' לוי יצחקל כ'האב אים
גוט געקענט, כ'בין אמאל געשלאפן
מיט אים אין איין בעט". אמר
הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל
בהתפעלות, "אזוי! וואס איז געווען?"

וסיפר הכפרי, "אני הייתי מתגורר
בכפר סמוך לזעליחוב, ולפני חנוכה
נהג ר' לוי יצחקל לסבב על פני כל

הכפרים באותה גליל לקבץ מעות,
וגבה מעות מכל האנשים אשר
החזיקו בתי מרוח, ובחנוכה היה
מחלק המעות לעניים.

פעם הגיע לכפר שלי שהיה כפר
רחוק ונדח, ואני החזקתי שם בית
מרוח, ודרתי בבית קטן, ועיקר הבית
היה חדר גדול אשר שם שתי ושיכרו
הגוים כשכרותו של לוט. ואז עדיין לא
נשאתי אשה והייתי איש גלמוד לבדי,
והגיע לשם ר' לוי יצחקל, ובאותה
שעה ירד שלג גדול וקשה [כי היה
בימים קודם חנוכה, בימות החורף
הקשים]. וכפר האחרת אשר שם
היתה בית אכסניא היה רחוק הרבה,
לכן ביקש ממני ר' לוי יצחקל, "הנני
רוצה ללון אצלך".

אמרתי לו שאין לי רק מטה אחת,
כי דירתי היתה קטנה ומצומצמת
ביותר. אבל הוא השיב לי, "טוב הדבר,
אני אישן עמך במטה אחת". אמרתי
לו, "אתה רוצה לישון עמי במטה
אחת, הנני מסכים, רק איני רוצה
לישון אצל הכותל, הנני רוצה לישון
יותר סמוך לאמצע הבית".

וכך עשה, ואני הלכתי לישון,
והוא המתין שאשתקע בשינה, וכיון
שישנתי ירד ר' לוי יצחקל מהמטה,
והתחיל לטייל בהחדר אנה ואילך,
ופים לעצמו תנועות "ער האט
געברומט ווי א בין", וכל הלילה
לא יכלתי לישון ולא נתתי תנומה
לעפעפי. ויהי באשמורת הבוקר נפרד
ממני, ונסע הלאה לדרכו.

ויהי אחר חג הפסח, הפריץ אשר
ממנו שכרתי בית המרוח בא בטעות
ומענות שבשנה הקודמת לא שלמתי
שכר דירה בעתו ובזמנו, לכן דרש
מאתי כל מעות שכר דירה תיכף
ומיד, ובאם לאו יגרש אותי מהבית
מרוח ואשאר תחת כפת השמים בלי
תקרת הבית.

התיישבתי בדעתי, הרי ר' לוי
יצחקל לן אצלי לינת לילה, קמתי
ונסעתי מהכפר לעיר זעליחוב,
ונכנסתי לר' לוי יצחקל, ואמרתי לו,
"אתם לא הנחתם לי לישון כל הלילה,
וטיילתם אנה ואילך בביתי, עתה
הפריץ רוצה לזרוק אותי החוצה, הנני

מבקש שתעשה לי טובה. כי אמרו
עלי שאם הוא אומר דבר הרי זה
מתקיים.

אמר לי ר' לוי יצחקל, "אני אתן
לך מכתב להפריץ", ואמר לי "צא
נא ותקנה ריזין ווייס פאפיר", וכך
עשיתי. ונכנס ר' לוי יצחקל לחדר
ששרר שם חושך ואפילה, ועשה מה
שעשה. כאשר יצא משם כפל את
המכתב ונתנו לי באומרו, "תלך נא אל
הפריץ ותן לו המכתב".

עלי הדרך להפריץ התחלתי
להרהר בלבי, "היאך היה ר' לוי
יצחקל יכול לכתוב בחדר שהיה
חושך ואפילה, הרי אי אפשר לראות
מה שכותבים", ורציתי מאוד לדעת
מה כתוב בהמכתב. ופתחתיו את
המכתב וראיתי שהוא ריקן ולא כתוב
בו מאומה, ואחוני רעדה וחלחלה,
באומרי בלבי, "הרי אם אתן להפריץ
מכתב ריקן, ידמה שהנני מוהלת בו
ויקה קנה שריפה (תעוולותיו) ויירה
בני" [בדרך הפרצנים בימי קדם
שהיו רוצחים והורגים בלי לתת דין
וחשבון]. ואמרתי בלבי "אסע בחזרה
לר' לוי יצחקל ואשאל אותו מה
כוונתו בזה".

שוב ניחמתי מזה ונתיישבתי
בדעתי, "בוודאי לא ישים ר' לוי
יצחקל את נפשי בסכנה, אם הוא נתן
לי מכתב להפריץ, הוא יודע יותר טוב
ממני", והלכתי לבית הפריץ מותר
אמונת חכמים, ושוב סגרתי את
המכתב, ונכנסתי לבית פלטרין שלו,
ומסרתי לו את המכתב.

הפריץ קרא את המכתב וקראו
שוב ושוב כמה פעמים מותר
התפעלות והתרגשות, אחר כך
אמר לי הפריץ, "שמע נא, כל החוב
שאתה חייב לי הנני מוחל במחילה
גמורה, אבל מכאן ואילך תשלם כראוי
ותשאר אצלי הלאה, אני לא אורוק
אותך החוצה, כי אם אקח איש אחר
שמו ידא גרוע ממך".

שמחתי מאוד לשמע הדברים,
ונוכחתי לדעת הטובה הגדולה שעשה
עבורי ר' לוי יצחקל, וראיתי כוחו
הגדול, שנתן לי מכתב ריקן והפריץ
קראו פעם אחר פעם. ולקחתי שני

שקים מלאים כל מיני מגדים מהכפר,
חמאה ועוד מעדנים ומטעמים,
ונסעתי שוב לזעליחוב, לתת לו
כמתנה ואות הכרת הטוב.

כאשר הגעתי לזעליחוב לבית ר'
לוי יצחקל, כבר עמד ר' לוי יצחקל
אצל הדלת, ואמר לי "כשטיי און
ווארט אויף דיר, וואס האט דער פריץ
געזאגט". אמרתי לו "הפריץ אמר לי
שמוחל החוב ולכן הנני מביא מתנות
אלו לאות הכרת הטוב".

תמה ר' לוי יצחקל ואמר "נישט
מעד?!", שאלתי אותו "וואס מעד?",
שאל אותי ר' לוי יצחקל, "שמא
פתחת את המכתב שנתתי לך?",
השבתי לו, "אכן פתחתי את המכתב
כי רציתי לראות מה כתוב בו".

נענה ר' לוי יצחקל ואמר, "אוי,
האסט אויפגעפענט דער ברייז! א
שאר א שאד! אילו לא פתחת את
המכתב היה הפריץ נתן את הבית
מרוח במתנה לכל ימי חיך במתנה
גמורה. רק אתה קלקלת את השפע,
חבל גדול, למה פתחת את המכתב".

והתחרטתי על כך, ואמרתי בלבי,
"אם הוא יכול לכתוב מה שאין יכולים
לקרות, והיה יכול לכתוב מכתב על
נייר ריקן בחדר חושך ואפילה, מי יודע
מה עוד היה יכול לעשות, ואין אתנו
יודע עד מזה".

השלמה

בהעובדא שהדפסנו בחלק ויספר
שלמה בגליון הקודם, סיפר ידידנו
הרב פנחס קופפערמאן שיחי' שפעם
כשנכנס אל הקודש פנימה לרבינו
למסור מעות צדקה, סיפר לו כדלהלן,
ויש בו הוספות יקרות בס"ד:

הייתי אז ילד בן שמונה שנה,
והרה"ח ר' ישראל יצחק (מאס) ז"ל
ניגש אלי ואמר לי, "נעם אריין ר'
אברהמלי [קליינהנדלער ז"ל] אין
דיין שטוב צו שלאפן". ונפל עלי אימה
ופחד גדול, כי ר' אברהמלי ז"ל כבר
היה אז זקן ובא בימים, והיה נראה
כזקן וישיש ביותר, ואני הייתי אז ילד
צעיר לימים ילד שעשועים.

אמר לי ר' ישראל יצחק ז"ל, "דו
וועסט נעמען ביי אים דירה געלט".
וילדות היתה בי צחקתי ואמרתי,
"איך וועל נעמען דירה געלט?" אמר
לי ר' ישראל יצחק ז"ל, "יא, יא, ר'
אברהמלי איז געווען ביי דיין זיידן
אין באבוב, און ער איז נאך געווען ביי
דיין זיידן אין צאנז. ואלסטו אים בעטן
ער זאל דיר יעדער נאכט דערציילן א
מעשה פון איינע פון דינע זידעס".

וכך הוה מדי לילה בלילה לפני
שהלך ר' אברהמלי ז"ל לישון על
מטתו סיפר לי עובדא, והבחורי חמד
אשר דרו בקומה למעלה" כבר ידעו,
שבכל לילה יש לבוא לחדרי להקשיב
ולשמוע מאחורי הדלת היאך שר'
אברהמלי ז"ל מספר עובדא.

בהעובדא שהדפסנו בחלק ויספר
שלמה בגליון הקודם מהגה"צ ר'
אשר מאיר הלברשטאם זצ"ל אבד"ק
באבנא בן הגה"צ ר' יוס'לי מקשאנב
זצ"ל, סיפר כ"ק האדמו"ר מביית חיים
יהושע שליט"א שאופן פטירתו היה
כך, שזקנו מרן רביה"ק מצאנז זי"ע
צוה והכריז בפקודת קדשו שאף
אחד לא יהיו עוד לחטוף כ"ב חלות
בסעודה שלישית, אלא יחלק בעצמו,
כי היה צפיפות גדולה ולחץ זו הדחק,
אך בטעות חטף הרה"צ ר' יוס'לי זצ"ל
חלה אחת.

והקפיד עליו מרן מצאנז זצ"ל,
וחלה הרה"צ ר' יוס'לי זצ"ל ושבק
חיים לכל חי וכששנה שיצאה מפי
השליט. ואע"פ שהיה אדם גדול, ועל
מציבתו חרות "יחיד בדורו במדת
ההשתוות", עם כל זה פגע בו יד ד'
וקללת חכם אפילו על תנאי אינה
חוזרת, ונפטר בקיצור ימים. אחר כך
התאונן מרן מצאנז זצ"ל ואמר, "א
קויל בריעט נישט ווייל ער וויל בריען,
נאר ווייל ער בריעט", וכלומר הו' זהיר
בחלתו שלא תכווה.

אמנם ברוב חמלתו ואהבתו קיבל
על עצמו מרן מצאנז זצ"ל וגידל בביתו
את שלשת היתומים שהשאיר אחריו
הרה"צ ר' יוס'לי זצ"ל, וביניהם הגה"צ
ר' אשר מאיר זצ"ל וכפי שסיפר רבינו
בפנים.

א. בבית כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק הקדושת ציון זצוק"ל הי"ד. ראה מזה בהגליון לשב"ק פ' שופטים העל"ט בחלק ויספר שלמה, מה שסיפר בזה רבינו באריכות.

פרנס החודש

האברך היקר ורודף צדקה וחסד

ר' יואל מרדכי סג"ל לעווי שיחי'

שנדיבה רוחו אותו לפור סכום הגון להוצאת הגליון

חודש תשרי

זכות רבותיו הק' זי"ע יגן בעדו לשנה טובה ומבורכת,
ברכה והצלחה בכל משלח ידיו, ברוך ד' חילו ופועל ידיו תרצה

אפשר למסור:

להרב יצחק יהודה אפעל שיחי'
להרב חיים אלישע אייזן שיחי'

או להשדיר מודעה על

קול באבוב

(מספר 6 בדומ"ץ מע"ה),

או לשלוח בדואר עלנקטראג".

או להרב אליעזר דוד לעצקני שיחי'
עורך גליונ המפואר

הננו לבשר בקהל רב, שבדעתנו ברצ"ה לערוך ולהוציא לאור

ספר "קדוש במלוכה"

תיאור חודש תשרי ירח האיתנים בצל קדשו

של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק בעל קדושת ציון זצוק"ל הי"ד
[כדוגמת ספר "מלך במסיבו" על חודש ניסן שזכינו להו"ל]

ובס"ד יש תחת ידינו הרבה ענינים ועובדות, אמנם בקשתי שטוחה לאנשי שלומנו די בכל אתר
ואתר, שכל מי שיש תח" ענינים הליכות ועובדות הנוגע לזה, אלא אל ימנע טוב מבעליו ומסרם אלינו
במוקדם האפשרי, ויהא חלקן בין מוכי הרבים אשר אין חטא בא על ידו.

